

Ersta Sköndal Högskola

Institutionen för socialvetenskap

Socionomprogrammet 210 HP

Ensamhetens identitet

– En studie om identitetsskapande för personer som isolerat sig från omvärlden.

Fredrik Åkeblom

Socialt arbete och kunskapsutveckling 30 HP

SOC6, 2018

Kandidatuppsats

Handledare: Johan Von Essen

Examinator: Magnus Karlsson

SAMMANFATTNING

Den här studien fokuserar på identitetsskapande för personer som av olika anledningar isolerat sig från omvärlden. Studiens huvudsyfte är att bidra till ökad kunskap om förutsättningar och möjligheter för den här specifika målgruppen när det kommer till identitetsskapande. Studien utgår från tre olika teman, *valfrihet*, *processen identitetsskapande* och *tillskrivning av epitet och känslor av stigma*.

Genom analys av insamlat empiriskt material via intervjuer med individer som har erfarenheter av isolering och nyttjande av samhällsliga insatser för att bryta isoleringen, samt valda teorier dras slutsatser om det egna *valet* och dess betydelse för *processen identitetsskapande* samt *känslor av stigma*.

Studien kommer fram till att känslan av isoleringen som *självald* är central för respondenternas identitetsskapande. Synen på isoleringen som självald bidrar till en känsla av kontroll över sin egen tillvaro och i förlängningen bättre möjligheter till en positiv identitet. Slutsatser dras även om *det egna valet* när det kommer till förhållningssätt till tillskrivningar av epitet, respondenternas förhållningssätt till begreppet *hemmasittare* är överlag negativt och präglad av en osäkerhet kring betydelse och innebörd. Trots att de flesta respondenter blivit tillskriva epitetet *hemmasittare*, menar de att de kunnat *välja* att inte inkorporera epitetet i sin egen identitet.

ABSTRACT

Title: Identity formation in a state of loneliness

-A study about identity formation for people who has isolated themselves from the surrounding world.

This is a study that focuses on identity formation for individuals who has isolated themselves from the outside world. My aim with the study is to contribute to the knowledge base about identity and identity formation for this specific group of people. The study is based around three main questions about what the individual choice looks like when it comes to isolation, what the process of identity formation look like from pre to post isolation and finally how the respondents talk about stigmatation as a result of the isolation itself and being called a *Hemmasittare*, witch is a term used by professionals to describe the people who has isolated themself.

Nyckelord: *Identitetsskapande, hemmasittare, reflexivitet, stigma.*

FÖRORD

Arbetet med den här studien har inte varit friktionsfritt, många stunder har jag undrat vart studien varit på väg och om det överhuvudtaget skulle resultera i något läsvärt. Som tur är har jag under tiden haft förmånen att möta och få hjälp av otroligt fina människor som alla bidragit till studiens utformning och resultat.

Jag vill först och främst tacka respondenterna som bidragit med sina specifika erfarenheter, varenda en av er har bidragit till att göra den här studien möjlig. Ett tack ska även riktas till alla er yrkesaktiva, chefer och personal som har hjälpt mig komma i kontakt med tänkbara intervjupersoner. Er bekräftelse och uppmuntran har gjort att jag har vågat tro på den här studien och min egen förmåga.

Jag vill även rikta ett stort tack till min handledare Johan Von Essen, din entusiasm och ständiga positivitet i kombination med kompetens har varit ovärderlig i den här processen.

Fredrik Åkeblom

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 BAKGRUND.....	6
1.1. PROBLEMFÖRMULERING.....	7
1.2 RELEVANS FÖR SOCIALT ARBETE.....	8
1.2.2 FÖRFÖRSTÅELSE.....	8
1.3 SYFTE.....	9
1.3.1 FRÅGESTÄLLNINGAR.....	9
1.4 DEFINITIONER.....	9
2 TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER.....	10
2.1 GIDDENS - MODERNITET OCH REFLEXIVITET MED FOKUS PÅ IDENTITET.....	10
2.2 GOFFMAN - STIGMA.....	13
3 TIDIGARE FORSKNING/KUNSKAPSLÄGE.....	15
3.1 HEMMASITTARE.....	15
3.2 MÖJLIGHETER FÖR IDENTITETSSKAPANDE.....	16
3.3 ÖVERGÅNGAR I LIVET.....	17
3.4 RESULTAT AV STIGMA.....	17
3.5 <i>SAMMANFATTNING AV TIDIGARE FORSKNING</i>	17
4 MATERIAL OCH METOD.....	19
4.1 AVGRÄNSNINGAR.....	19
4.2 URVAL OCH GENOMFÖRANDE.....	20
4.2.1 METODVAL.....	20
4.3.1 FENOMENOLOGI OCH HERMENEUTIK.....	20
4.2.3 RETROSPEKTIV INTERVJU.....	21
4.3 ETISKA ÖVERVÄGANDEN.....	23
4.4 INTERVJUGUIDE.....	24
4.5 TILLVÄGAGÅNGSSÄTT FÖR BEARBETNING AV MATERIAL.....	24
4.6 VALIDITET, RELIABILITET OCH GENERALISERBARHET.....	26
4.7 METODKRITISK DISKUSSION.....	27

5 RESULTAT OCH ANALYS.....	29
5.1 <i>SAMMANFATTNING AV RESULTAT</i>	29
5.2 VALFRIHET.....	30
5.3 PROCESSEN IDENTITETSSKAPANDE.....	33
5.4 TILLSKRIVNING AV EPITET OCH KÄNSLOR AV STIGMA.....	35
5.5 SLUTSATS OCH DISKUSSION.....	37
5.5.1 VALFRIHET.....	38
5.5.2 PROCESSEN IDENTITETSSKAPANDE.....	39
5.5.3 TILLSKRIVNING AV EPITET.....	39
5.5.4 SAMMANFATTANDE DISKUSSION.....	40
5.6 FÖRSLAG TILL VIDARE FORSKNING.....	41
6.1 REFERENSLISTA.....	44
BILAGA ETT.....	46
BILAGA TVÅ.....	47

1. Bakgrund

Under de senaste tre decennierna har ett fenomen vuxit fram, fenomenet består av individer som av vitt skilda anledningar isolerat sig själva från resten av samhällslivet. De andra, de som fortfarande rör sig och deltar i samhället har givit dessa individer ett samlingsnamn, *hemmasittare*. Denna uppsats handlar om social isolering och identitetsskapande för individer som isolerat sig i sina hem och sedan blivit tillskrivna epitetet *hemmasittare*. I mitt arbete har jag mött ungdomar och vuxna människor som levt perioder av sitt liv i social isolering, min erfarenhet är att det finns ett tydligt metodarbete för hur yrkesaktiva ska bryta den specifika situationen av isolering men att aspekten av identitet och identitetsskapande ofta förbises i den processen. Studien bygger på intervjuer med individer som tagit del av samhällets insatser för att bryta sin isolering. I och med detta har vissa av dessa personer även blivit informerade om att de är just en av dessa *hemmasittare*. Jag kommer jag att använda mig av två enligt mig olika teorier som rör identitetsskapande, reflexivitetsteori och stigmatologi för att ställa i relation och bättre förstå respondenternas svar angående synen på sin egen *valfrihet* när det kom till att isolera sig, och hur synen på valfriheten inverkar på processen identitetsskapande samt *känslor av stigma*. I studien medverkar personer som har erfarenhet av psykiskt och/eller sociala problem vilket i sin tur resulterat i en isolerad tillvaro och i förlängningen nyttjande av samhälleliga insatser för att bryta sin situation.

Många har hört talas om fenomenet *hemmasittare*, då ofta förknippat med barn och unga som slutar gå till skolan. Men alla skolungdomar kommer inte tillbaka till skolan, och även vuxna människor isolerar sig i sina hem senare i livet. Faktum är att *hemmasittande* barn, ungdomar och unga vuxna som varken jobbar eller studerar är växande problem i Sverige (SOU 2013:74). Det finns en rad olika orsaker till att individer isolerar sig i sina hem, det kan vara en känsla av socialt utanförskap, skolans ämnen kan tyckas vara obegripliga, en känsla av att vara stämplad som "dum" eller "konstig" samt kognitiva funktionsnedsättningar är bland de vanliga orsakerna men de kan vara många fler än så (Gladh & Sjödin, 2013). Tillsammans kan dessa bakomliggande orsaker i värsta fall leda till förlorad självkänsla samt psykisk ohälsa och i förlängningen en långvarig isolering.

Mycket forskning har gjorts om fenomenet *hemmasittare*, inte minst från skolverket som år 2010 släppte rapporten "skolfrånvaro och vägen tillbaka" där de redogör för problemet och ger förslag på problemlösande och förebyggande arbete ur skolans perspektiv. Att det är skolverket som gjort rapporten är inte förvånande då begreppet *hemmasittare* betyder att en elev under en termin har sammanlagt tre veckor eller mer av ogiltig frånvaro (Gladh & Sjödin, 2013). Forskningen tycks lägga fokus på vilka förebyggande insatser som kan göras och vilka tecken de från skolans sida bör vara uppmärksam på om de misstänker att en elev riskerar att isolera sig. Men dessa barn blir en dag myndiga och även myndiga människor stannar hemma av olika anledningar.

Anthony Giddens (1997) har skapat en begrepp som han kallar reflexivt skapande av självidentitet. Reflexivt identitetsskapande handlar om att återskapa sig själv genom att skriva om sin livshistoria under tidens gång. Identiteten är något föränderligt, en ständigt pågående process som innebär att vi som människor omformar vår egen självbild genom historien om oss själva. Detta återskapande av livshistoria är något vi alla måste göra under vårt liv, även under speciella eller svåra perioder och situationer som till exempel individer som hamnar i en socialt isolerad tillvaro (Giddens, 1997). Giddens (1997) menar att det egna valet att själv styra sitt liv och därmed skriva sin livshistoria är centralt i identitetsskapandet, detta fick mig att undra över huruvida alla individer har förutsättningar att göra dessa val och vad som i så fall händer med identitetsskapandet hos de som inte menar sig ha detta fria val. När jag sedan läste Erving Goffmans (2011) stigmatologi tolkade jag det som att författaren menar att just stigmatiserade människor även de har ett val, men det valet handlar snarare om man som stigmatiserad ska acceptera sitt stigma eller inte gentemot omvärlden. Här är identiteten som stigmatiserad alltså redan förutbestämd som just stigmatiserad, vare sig individen accepterat den tillskrivningen eller inte.

Jag vill i den här studien genom att prata med individer som har en historia av social isolering undersöka hur dessa personer ser på sitt eget identitetsskapande när det handlar om den egna valfriheten, processen identitetsskapande före under och efter isoleringen samt eventuella känslor av stigma.

1.1 Problemformulering

Alla människor måste göra val i livet, vissa av dessa val är större än andra och har därför större inverkan på livets och i förlängningen identitetens utformning enligt Anthony Giddens (1997). Han beskriver hur människans identitet inte kan förklaras av hur denne agerar. Enligt Giddens (1997) förklaras identitetsskapande som historieskrivning, individens förutsättningar för att skaffa sig en trygg och stabil identitet handlar om dennes förmåga att skapa och upprätthålla en viss berättelse om sig själv. Giddens (1997) menar att varje människa själv ansvarar för dessa val. Tidigare hade institutioner en större roll i formandet av individen, idag minskar institutionens roll och ansvaret ligger istället hos individen själv när det handlar om att göra rätt livsval (SOU 2006:21f). Upplever respondenterna i den här studien att de gjorde ett val att isolera sig? Och har de samma förutsättningar att själva skapa sig en egen identitet som alla andra? Erving Goffman (2011) skriver även han om valet som en stigmatiserad människa har när det kommer till identitetsskapande, han menar att valet hos stigmatiserade människor ligger i huruvida man ska acceptera sitt stigma och riskera att hamna utanför normsamhället eller dölja stigmat för att ha en chans att passa in. Jag har i den här studien pratat med en grupp människor som av olika anledningar hamnat i en socialt isolerad situation för att undersöka hur de ser på tre olika aspekter av sitt identitetsbyggande, dessa är *valfrihet* och dess

inverkan på *processen identitetsskapande och känslor av stigma som ett resultat av tillskrivning av epitet*. För att tydliggöra resultatet av intervjuerna kommer jag främst att använda mig av Giddens (1997) teori om reflexivt identitetsskapande och Goffmans (2011) teorier om totala institutioner stigma, då jag menar att dessa två teorier beskriver individens egna förutsättningar på olika sätt när det kommer till det egna valet och handlingsutrymmet för en individ i skapande av identitet och därför kan fungera som ett verktyg för ökad förståelse.

1.2.1 Relevans för det sociala arbetet

Barn, ungdomar och unga vuxna som varken jobbar eller studerar är ett växande problem i Sverige, likaså den psykiska ohälsan (SOU 2013:74), Just psykisk ohälsa är en av de stora anledningarna till att den sociala isoleringen växer i (Egger, Costello & Angold, 2003), det betyder att fler och fler individer i framtiden kommer behöva beprövade och fungerande hjälpinsatser för att bryta sin isolering från hemmet. Denna studie bidrar med ny kunskap om möjligheter och förutsättningar relaterade till positivt identitetsskapande för individer som har gått igenom perioder av isolering samt tagit del av någon form av samhällelig hjälpinsats för att bryta sin situation. Mina resultat kan användas för att dels bidra till kunskap om hållbart positivt identitetsskapande, i det här fallet vuxna människor med psykiska eller sociala problem och en historia av social isolering. Resultaten av min studie kan även fungera som ett stöd i utveckling i metodarbetet för att bryta isoleringen hos målgruppen då resultaten ger svar om hur yrkesaktiva i utformandet av insatser bör förhålla sig till frågor om *valfrihet, identitet och stigma* i utformning av metodarbete.

1.2.2 Förförståelse

Min egen förförståelse i ämnet är relativt stor, detta då jag har flerårig yrkeserfarenhet av metodarbete för att bryta social isolering bland unga människor inom autismspektrat. Jag gjorde även min verksamhetsförlagda utbildning inom en verksamhet som till stor del jobbar med att bryta isolering hos människor med lindrig till måttlig utvecklingsstörning. Det är i dessa sammanhang jag ibland upplevt en avsaknad av perspektivet identitet och positivt identitetsskapande i det metodarbete som utförs. Det är även i arbetslivet jag upplevt en debatt om huruvida isoleringen bör ses som självvald eller inte samt förstått att begreppet *hemmasittare* inte är helt oproblematiskt att förhålla sig till för klienterna alla gånger. Min egen förförståelse har alltså haft en inverkan på utformningen av den här studien men jag har varit noggrann med att inte låta mina eventuella förkunskaper och förutfattade meningar prägla utförandet. Jag har istället använt mig av teori och empiri för att dra slutsatser.

1.3 Syfte

Syftet med den här studien är att öka kunskapen om förutsättningar för ett positivt identitetsskapande hos gruppen vuxna som har isolerat sig i sina hem.

1.3.1 Frågeställningar

1. Hur beskriver intervjupersonerna sin egen valfrihet när det kommer till perioden av isolering?
2. Vilken inverkan har synen på den valfriheten när det kommer till förutsättningar för ett positivt identitetsskapande under och efter isoleringen?
3. Hur förhåller sig intervjupersonerna till känslor av stigma som ett resultat av tillskrivning av epitet?

1.4 Definitioner

För att underlätta för läsaren har jag i det här avsnittet valt att redogöra för en del återkommande/bärande begrepp. Dessa begrepp är *hemmasittare*, *social isolering*, *självidentitet*, *stigma*.

Hemmasittare är ett fenomen som saknar entydig definition. Olika personer definierar ordet olika, i Sverige är begreppet hemmasittare främst länkat till skolan. Skolverket definierar en hemmasittare som en elev som under en termin har sammanlagt tre veckor eller mer av ogiltig frånvaro (Gladh & Sjödin, 2013). I denna uppsats handlar det om vuxna människor med en historia av social isolering. *Social isolering* syftar i den här studien till personer som av olika orsaker under längre perioder levit utan eller med mycket liten social kontakt med sin omvärld.

Självidentitet är enligt sociologen Anthony Giddens (1997) den verklighet där människor med regelbundenhet ser över sina egna handlingar. Denna reflektion över sig själv sker genom att du stegvis bygger upp en sammansatt kunskap om sig själv och vem du är.

Stigma definieras av Goffman (2011) som ett avvikande attribut hos en människa. Detta attribut bidrar till att individer som besitter attributet inte fullt ut ses på som en människa.

2. Teoretiska utgångspunkter

I detta avsnitt avser jag att presentera de teorier jag jämfört och försökt förstå i relation till fenomenet social isolering och dess eventuella inverkan på identitetsskapande. Jag har i min studie använt mig av två teorier som verktyg för att uppnå mitt syfte och besvara mina frågeställningar. Dessa är alltså Anthony Giddens teorier om modernitet och reflexivitet samt Erving Goffmans teorier om stigma och social identitet. Jag har valt att utgå från dessa teorier då båda kan appliceras på den process som en människa med psykiska eller sociala problem som resulterat i en isolerad tillvaro går igenom i skapande av självidentitet trots att de i flera avseenden har olika sätt att se på identitetsskapandet.

Dessa teorier belyser delar av identitetsskapandet som är relevanta för min studie. Specifikt när det kommer till frågor relaterade till *det egna valet* och dess inverkan på utformning av livshistoria och i förlängningen identitet.

Studien utgår delvis från Goffmans (1973) teorier om totala institutioner och dess stigmatiserande effekt då jag vill undersöka om den stigmatisering han menar kommer som ett resultat av intagning på totala institutioner kan appliceras på socialt isolerade människor i stort. Jag vill tillägga att jag är medveten om att mina valda teorier är skrivna under två olika tidsepoker, en annan typ av studie skulle därför kunna ta sin ansats i någon av dessa tidsepoken men det är inte syftet med min studie.

2.1 Anthony Giddens – Modernitet och självidentitet

Anthony Giddens är sociolog och har bland mycket annat skrivit boken *Modernitet och självidentitet* där han försöker visa hur modernitetens samhälle och dess strukturer samspelar med människorna som lever i det när det kommer till skapande av självidentitet.

För att kunna ha en känsla av vilka vi är måste vi ha en uppfattning om hur vi blivit det vi är och vart vi är på väg (Giddens 1997:70)

Giddens behandlar i stor utsträckning existentiella frågor när det kommer till människan i det moderna samhället. Enligt Giddens handlar skapande av identitet om historieskrivning, individens förutsättningar för att skaffa sig en trygg identitet bygger på dennes förmåga att skapa och sedan upprätthålla en viss berättelse om sig själv. Denna historia formas sedan och blir till verklighet när individen interagerar med andra. Enligt Giddens (1997) är individens livsstil ingenting som ärvs ner utan själva *valet* av livsstil är en central del i det postmoderna samhälle som han målar upp. Han menar att premisserna för identitetsskapande har förändrats under övergången från moderniteten till senmoderniteten i den mening att traditioner inte längre har samma inverkan på identitetsskapande

utan att det idag handlar mer om individen. Denna förändrade relation mellan individ och samhälle erfordrar av individen att skapa vad Giddens kallar reflexiva identiteter för att lättare kunna anpassa sig till omvärlden. I korthet handlar denna reflexivitet om att vår identitet inte är ett konstant, oföränderligt tillstånd utan tvärtom en ständigt pågående process där vi under livets gång omdefinierar vem vi är och varför. Enligt Giddens (1997) nyttjar den senmoderna människan en dynamisk process av meningsskapande som han kallar "självetts reflexiva process" mer än någonsin tidigare i historien. Vi som människor skapar alltså enligt Giddens berättelser om oss själva, dessa berättelser bildar tillsammans sedan en slags biografi. Denna biografi uppdateras och utvecklas ständigt och påverkar således i högsta grad skapandet av vår egen identitet.

Giddens menar i sin bok "*Modernitet och självidentitet*" att senmodernitetens människor präglas av tre framstående frågor när det kommer till skapande av självidentitet.

Vad ska man göra? Hur ska man handla? Vem ska man vara? (Giddens, 1997:89)

Giddens (1997) belyser att identitetsskapande för den moderna människan idag är präglad av det faktum att tid och rum inte har samma betydelse som tidigare, internet och andra tekniska uppfinningar har skapat möjligheter att ta del av information och intryck utan att individen själv måste befinna sig där det som hen konsumerar utspelar sig. Globaliseringen som tidigare varit mer aktuell mellan olika stater påverkar nu människor mer på individnivå då de intryck som individen tar in i förlängningen påverkar individen i dennes eget identitetsskapande (Giddens, 1997). Jag tolkar det som att Giddens menar att senmodernitetens individer tvingas ta ansvar och ta ställning till frågor som tidigare var andra auktoriteters uppgift. Tidigare bestämde historiska strukturer vem du var och hur du skulle leva, i senmoderniteten är det ditt eget val.

Ett centralt begrepp i Giddens (1997) resonemang är självidentitet, han betonar hur de enorma möjligheter som finns i vårt samhälle idag gör framställningen av självidentitet till en reflexiv process. Han menar att vi reflexivt ständigt ställer frågor till oss själva angående vad som händer i våra liv, vilka val vi gör och varför. Vi måste således besitta förmågan att själva kunna reflektera över våra liv och de val vi gör. Detta innebär i förlängningen att den senmoderna människan ständigt gör revideringar mot bakgrund av nya livserfarenheter eller kunskaper. Reflexiviteten bygger alltså på tidigare information och kunskap. Till en början är detta något som sker medvetet men med tiden blir det en naturlig och automatisk del av en människas tankemönster. Identiteten kan förklaras som den historia individen väljer att tillskriva sig själv, denna självvalda historieskrivning är enligt Giddens en absolut nödvändighet för att individen ska kunna skapa känsla av trygghet i en allt mer globaliserad värld.

Vi är inte de vi är vi är de vi gör oss till (Giddens, 1991:95)

Giddens tar upp exemplet med livsstil i senmoderniteten, han menar att individen erbjuds en komplex mångfald av valmöjligheter, vi blir ständigt utsatta för nya trender, reklamkampanjer alternativa livsstilar osv. Samtidigt erbjuds individen som konsument mycket liten hjälp för att ha rätt förutsättningar till att välja rätt. Han kallar detta för *livspolitik*. Giddens menar att vi inte har något val när det kommer till om vi ska göra dessa val eller inte, vi måste göra en rad olika val som vi sedan följer, och detta gör vi inte bara för att dessa val är bra för oss utan också för att de ger "en materiell inramning till självidentiteten" (Ibid, 1997:101).

I högmodernitetens intensivt reflexiva miljöer blir det allt svårare att leva via 'autopiloten', och det blir allt omöjligare att skydda en livsstil från det generaliserade riskklimatet. (Giddens 1997:152).

Individer kan inte längre bara leva sina liv som tidigare generationer där traditioner hade en mer bestämmande roll när det kom till hur människor utformade sina liv, idag krävs enligt Giddens att individen ständigt utvärderar olika risker och möjligheter med olika valmöjligheter. Vissa av dessa val blir också något som kallas *ödesdigra ögonblick*, det vill säga situationer där de livsval en individ gör sedan utgör en vändning i livshistorien. Det är i dessa ödesdigra ögonblick som vi väljer en livsstil med dess tillhörande risker och möjligheter (Giddens, 1997). Giddens skriver att senmoderniteten i sig själv orsakar risker och faror för individen. I det senmoderna samhället är kris ett permanent tillstånd eftersom att vi ständigt måste hitta oss själva. Exponeringen för alla olika möjligheter medför i förlängningen ångest, som i grunden ses som något negativt men i Giddens (1997) senmoderna värld även fungerar som en slags tändvätska för individen då den bidrar med motivation till att ta nya initiativ.

Hur menar då Giddens att människan i detta senmoderna samhälle präglad av ångest och ständigt återskapande av sig själv inte ska bli galen? Här menar Giddens att vi har användning av det han kallar *Ontologisk trygghet*, vilket han menar är en basal känsla av trygghet som grundas tidigt i livet mellan barnet och dess närmaste omsorgspersoner. Det är en slags trygghet som byggs av rutiner, dvs att du som barn ges möjlighet till en slags kontrollkänsla i och med att det finns en förutsägbarhet i vardagen. Med tiden utvecklas med hjälp av dessa återkommande rutiner en känsla tillit till omsorgspersoner vilket leder till att denna känsla av att omsorgspersonal finns där stannar kvar även när omsorgspersonalen inte är i närheten. Den *ontologiska tryggheten* fungerar senare i livet som en skyddande sköld som hjälper individen i tider av motgång då individen besitter en slags grundläggande trygghet i sig själv (Giddens, 1997:51). Den *ontologiska tryggheten* ska inte misstas för något som garanterar att individen blir immun mot att påverkas av plötsliga motgångar i livet.

2.2 Erving Goffmans teorier kring stigmatisering

Goffman (1973) skriver i *Totala institutioner: fyra essäer om anstaltslivets sociala villkor* om just totala institutioner, han menar att individer som någon gång blivit intagen på en total institution upplever sig känna en förändring när det kommer till samhällelig status efter det att de kommit ut från institutionen. Goffman menar att individen upplever sig haft en viss status innan, en annan under och en tredje efter tiden på institutionen. Han visar i sin bok att det inte heller finns något som talar för att individen återfår samma status som innan denne varit på institutionen efter det att hen kommit ut. Han menar att den individ som blivit institutionaliserad under tiden på institutionen och efteråt får en sämre självkänsla och självbild i den mening att hen upplever sig mindre värd än andra samhällsmedborgare (Goffman, 1973). Individen väljer då att dölja det faktum att denne varit intagen på institution i mötet med andra människor, detta gör hen i en tro att sanningen kommer leda till att hen behandlas sämre och blir dömd av andra. Tiden på institutionen blir alltså individens stigma. I studien liknar jag det Goffman benämner som totala institutioner med social isolering i hemmet för att se om intervjupersonernas kan appliceras på den process Goffman beskriver när det kommer till känsla av status och samhällelig gemenskap.

Varje samhälle avgör vilka medel som kommer till användning för att dela in människor i kategorier, samt vilka egenskaper som uppfattas som vanliga och naturliga inom varje sådan kategori (Goffman, 1973, s. 11)

Enligt Goffman (2011) kommer vi alltid att kategorisera människor, den kategorisering som han syftar till är egenskaper som nedvärderar en annan människa. En nedvärderande egenskap kan förklaras som något som gör att individen sticker ut från samhällsnormen. Goffman (2011) menar att den stigmatiserade ständigt måste förhålla sig och svara inför de stereotypa förväntningar som normsamhället har upprättat och individer måste leva upp till. Individen brottas enligt Goffman (2011) ständigt med frågan om huruvida hon ska definiera sig själv med sitt misskrediterande attribut och därmed riskera rejektion av människor i sin närhet eller samhället i stort, alternativt lägga mycket av sin energi på att till varje pris dölja den stigmatiserade delen av sin person för att anpassa sig och inte sticka ut i normsamhället. Eftersom att jag skriver en uppsats som behandlar ämnen som social isolering och identitetsskapande hos individer med sociala och/eller psykiska problem vill jag använda mig av Erving Goffmans teorier kring stigma och social identitet, detta då jag vill undersöka om personer som medverkat i den här studien upplever att de har blivit tillskrivna det som Goffman (2011) kallar *den avvikandes roll och identitet* samt attribut som han menar faller inom ramen för det *psykiska stigmat* genom att medverka i samhälleliga insatser för att komma ur sin situation av social isolering. Exempel på attribut som enligt Goffman (2011) betyder att man besitter psykiskt stigma kan

vara viljelöshet, orimliga trosföreställningar, psykisk sjukdom, alkoholism, konstiga böjelser med mera. Goffman (2011) tar upp aspekten av att det finns statuskillnader mellan olika typer av avvikande attribut i form av till exempel sjukdomar där han menar att fysiska sjukdomar som exempelvis cancer har en betydligt högre status än psykiska sjukdomar. Med dessa misskrediterande attribut syftar Goffman (2011) till de etiketter som "normala" människor sätter på människor med psykiska, fysiska eller socialt avvikande beteenden. Goffman (2011) definierar begreppet stigma som det misskrediterande attribut som en individ besitter. När detta attribut sedan syns och uppfattas som avvikande från normen klassificeras även individen som bär på attributet som avvikande.

Goffman (2011) skriver om den sociala identiteten och menar att den skapas efter det att vi har slagit fast att en individ besitter vissa egenskaper, processen för att skapa social identitet sker alltså via en slags kategorisering. Han delar upp det sociala identitetsskapandet i två olika delar, först beskriver han den *faktiska sociala identiteten*. Den faktiska sociala identiteten består av de attribut och egenskaper som en människa besitter. Den andra delen kallar han för *den virtuella sociala identiteten*, den bygger istället på den andra personens intryck av dig som individ. Goffman (2011) skriver att stigmatiserade individer upplever det som mer problematiskt än resten av medborgarna att leva upp till den identitetsstandard som finns då de ständigt måste lägga energi på att dölja sitt avvikande attribut. Goffman (2011) tar även upp det faktum att individer som upplever att de inte lyckas leva upp till den standard som krävs för att inte bli misskrediterad i mötet med andra ändå kan vara relativt oberörd av sitt tillkortakommande, individen "*avskärmar sig då i sin alienation*". Detta innebär att individen istället skapar en känsla av att det är resten av samhället som inte är helt mänskliga. Individen bestämmer sig för att det är sin egen identitet som är den normala. Om individen i sitt reflexiva skapande av livshistoria kan välja att inte bejaka sin tid som socialt isolerad gör hon då detta på grund utav känsla av stigmatisering? Och om hon väljer att inkorporera *hemmasittaren* i sin livshistoria gör hon det då för att det är ett *ödesdigert ögonblick* (Giddens, 1997) som vi som människor inte har något riktigt val utan tvingas göra och sedan leva med? Eller gör hon det för att skapa sig en fungerande identitet?

3. Tidigare forskning/kunskapsläge

I det här kapitlet kommer jag att redovisa tidigare forskning inom de områden av relevans för studien. Initialt redogörs för tillvägagångssätt för att hitta tidigare forskning om främst fenomenet hemmasittare och tillskrivningar av identitet. Mycket forskning har gjorts i studier där forskarna utgått från mina valda teorier, svårare har det varit att hitta tidigare forskning om gruppen *vuxna med sociala och eller psykiska problem som isolerat sig från samhället*. Jag har därför redogjort för tidigare forskning av själva fenomenet *hemmasittare, möjligheter för ett positivt identitetsskapande för individer med funktionsnedsättningar*. Jag tar även upp två studier som behandlar *reflexivt identitetsskapande och resultat av stigma*. Detta för att de tillsammans ska ge läsaren en bild av vilka förutsättningar som finns för identitetsskapande för individer som sticker utanför normen. För att få en övergripande bild av forskningsläget har jag använt mig av olika databaser, dessa är; Medline, DIVA, Pubmed och Swemed. Min intention är att ge exempel på artiklar och studier som på olika sätt kryttis an till mitt syfte. För detta ändamål har jag använt mig av olika sökord, exempel på dessa sökord är; “Hemmasittare”, “social isolation”, “social withdrawal”, “identitet”, “Reflexivitet”, “Giddens”, “Stigma”.

3.1 Fenomenet hemmasittare

Hemmasittare som fenomen härstammar från Japan där myndigheter under 80-talet fick upp ögonen för unga människor som isolerade sig i sina hem. Fenomenet fick där namnet Hikikomori, vilket på svenska betyder “att dra sig undan” (Furlong, 2008). Medialt blev begreppet Hikikomori uppmärksammat under sent 1980-tal då en hemmasittande ung man dödade en annan människa i samma situation. Under samma period kidnappade även en hemmasittande ung man en kvinna. Dessa händelser blev väl rapporterade och Furlong (2008) menar att det också var en stor del i skapandet av begreppet Hikikomori samtidigt som det började ställas krav på myndigheter att göra något åt detta nya problemområde. Furlong (2008) började forska om de bakomliggande faktorerna för fenomenet och kom fram till att orsakerna var varierande men faktorer som psykisk ohälsa, socioekonomiska förhållanden och familjeförhållanden var återkommande. Furlong (2008) skriver att det är av stor vikt att vi ser till gruppen hemmasittare som heterogen eftersom att orsakerna och utformningen av isoleringen är mycket varierande.

När det kommer till könsfördelning har forskare i Japan trott att det främst är män som isolerar sig. Furlong menar istället att kvinnor som drar sig undan ses som en mer naturlig del av det japanska samhället vilket medför att mörkertalet blir större när det kommer till hemmasittande kvinnor, samtidigt som det försvårar möjligheterna till att få fram en riktig bild av hur fördelningen mellan hemmasittande män och kvinnor i realiteten ser ut (Furlong, 2008). Furlong (2008) skriver även om

internet som en stor del i många av de här individernas liv, det är där han menar att de får sitt sociala liv tillgodosett.

3.2 Möjligheter för identitetsskapande

Tom Shakespeare (1996) försöker i sin studie "*disability, identity and difference*" att redogöra för identitetsskapande för funktionsnedsatta människor. Han ställer sig frågan vilka valmöjligheter som finns för funktionsnedsatta människor när det kommer till identitetsskapande. Shakespeares (1996) grundtes bygger på att funktionsnedsatta människor idag, liksom andra marginaliserade grupper med hjälp av politiska reformer har möjlighet att identifiera sig själva som annat än en människa med funktionshinder. Han menar att den tidigare medicinska synen, där funktionshindret per automatik är något negativt som ska botas genom ingrepp och eller medicin inte längre är lika aktuell för människor med funktionshinder (Shakespeare, 1996:95).

Han menar att bilden av funktionsnedsättning inte går att ses endast ur ett medicinskt perspektiv där personen är drabbad av ett tillstånd som kommer att förhindra dennes möjligheter till ett normalt liv. Shakespeare skriver att en människa med en funktionsnedsättning inte per automatik har ett funktionshinder. Funktionsnedsättningen blir ett hinder endast då individen hamnar i en miljö/situation som presenterar hinder för individen (Shakespeare, 1996). Detta perspektiv på funktionshinder kallas för den sociala modellen. Shakespeare ger sedan exempel på fler perspektiv för hur man idag kan se på funktionsnedsattethet i relation till samhället. Han menar att alla dessa perspektiv gör det möjligt för individen att skapa sig en egen alternativ identitet där individen inte är präglad av den medicinska diskursen och kategoriseras in som en människa med ett fel som måste rättas till och anpassas till samhället (Shakespeare, 1996).

Han går vidare i sin artikel och slår fast att det trots dessa framsteg är mer som står i vägen för att en funktionsnedsatt människa ska kunna skaffa sig en positiv självidentitet. Självbilden hos dessa individer är ofta präglad av en uppväxt där hen blivit kategoriserad som avvikande vilket lett till att individen ofta besitter ett svagt självförtroende. En annan vanlig aspekt är att personer med funktionsnedsättningarna inte har kontakt eller umgås med andra i samma situation. Avslutningsvis belyser Shakespeare vikten av att lyfta fram alternativa historier relaterade till individer med funktionsnedsättningar. Historier som inte är präglade av den medicinska diskursen, ge dessa historier utrymme och se till att de faktiskt når ut (Shakespeare, 1996).

3.3 Övergångar i livet

Rachel Thompson och Libby Plumridge har gjort en studie där de behandlar ämnet *övergångar i livet* med utgångspunkt i Giddens teorier om senmodernitet och reflexivitet. I den här studien har de använt sig av Giddens begrepp livspolitik och ödesdigra ögonblick för att analysera ungdomar och unga vuxnas perspektiv. De skriver resultatet av sin studie att Giddens teorier förvisso bidrar med vissa användbara utgångspunkter och infallsvinklar men att det i praktiken inte täcker upp alla olika möjligheter och aspekter som finns i verkligheten (Plumridge & Thomson, 2003).

Med ödesdigra ögonblick syftar Giddens (1997) till moment i livet när individen genom ett omfattande val väljer hur framtiden ska se ut. Dessa val görs i förhållande till tidigare livserfarenheter samtidigt som man skriver om sin egen livshistoria för att omforma sin identitet efter det nya valet. Thomson och Plumridge (2003) kommer i sin studie fram till att detta är en förenklad syn på återskapande av identitet. De menar att det inte går att påstå att dessa ödesdigra ögonblick per automatik skapar en ny identitet för individen. Men de poängterar att teorierna om ödesdigra ögonblick kan vara en relevant syn på identitetsskapande i vissa fall (Plumridge & Thomson, 2003).

3.4 Resultat av stigma

I studien "Perceived Mental Illness Stigma Among Youth in Psychiatric Outpatient Treatment" undersöker forskarna ungdomar som blivit placerade på institution i form av stödhem för individer med psykiska problem och deras upplevelser av stigma efter denna placering (Elkington et al., 2012). Det visade sig att ungdomarna upplevde sig blivit kategoriserade som psyksjuka av resten av samhället vilket i sin tur resulterade i skamkänslor. Ungdomarna beskrev även hur människor i deras närhet hade tagit avstånd från dem efter tiden på hemmet. När det kom till valet att acceptera sitt stigma såg resultaten olika ut. Vissa av ungdomarna valde att avskärma sig från den grupp tillhörighet av psykiskt sjuka man blivit kategoriserad som medan andra uppmärksammade sina känslor av stigma och sökte hjälp för dessa. Anledningarna till de olika tillvägagångssätten verkade inte bero på något speciellt och varierade mellan personer (Elkington et al., 2012). Tony Attwood (2008) har skrivit "The complete guide to Asperger's syndrome" där han menar att diagnostisering kan möjliggöra för personen att skapa en trygg identitet och skapa en känsla av gemenskap med andra i samma situation, vilket i sin tur leder till en ökad självkänsla.

3.5 Sammanfattning av centrala delar av tidigare forskning

Furlong (2008) poängterar några saker som jag anser vara av stor vikt när man pratar om problemet med social isolering, framför allt det faktum att de bakomliggande faktorerna är mycket varierande

när det kommer till fenomenet. Detta medför att vi måste se till gruppen som heterogen (Furlong, 2008).

Shakespeare (1996) menar att funktionsnedsatta människor med hjälp av nya perspektiv, förutom just det medicinska bidrar till att dessa individer lättare kan skaffa sig en positiv identitet. Han påpekar dock att den kategorisering och stämpling som dessa individer ofta upplevt ligger till grund för ett försvagat självförtroende.

Thompson och Plumridge (2003) varnar i sin studie för att man genom att se på identitetsskapande genom Giddens teorier om livspolitik och ödesdigra ögonblick, som är en stor del av det reflexiva identitetsskapandet riskerar att få en förenklad bild. Verklighetens identitetsskapande är enligt dem mer komplex och varierande.

Borgers med flera (2011) skriver i sin studie om placerade ungdomar med psykiska problem att de upplever en stigmatisering efter sin tid på hemmet och att deras förhållningssätt till dessa känslor av stigma varierar mellan olika individer. Tony Attwood (2008) beskriver diagnostisering som något som möjliggör ett tryggt identitetsskapande.

4. Material och metod

I detta avsnitt redogörs för mitt tillvägagångssätt för genomförandet av studien. Jag förklarar mitt metodval och hur tillvägagångssättet i min urvalsprocess gick till. Jag avslutar avsnittet med metodkritik, en kritisk diskussion förs även löpande under vissa rubriker.

4.1 Avgränsningar

För att det ska vara möjligt att kunna genomföra en studie inom de tidsramar som jag för min c-uppsats haft till förfogande krävdes avgränsningar i min ansats. Mycket av den tidigare forskningen som gjorts i ämnet har främst har syftat till att belysa och förklara själva fenomenet hemmasittare, och detta ur ett skolperspektiv, svårare har det varit att hitta forskning om identitet och identitetsskapande för den gruppen. Att jag valt att använda mig av just de teorier jag valt beror på dels att de är två välkända och välanvända teorier för att förstå identitetsskapande men framför allt har de två teorierna olikheter i sin utformning när det kommer till frågor om valfrihet och möjligheter till omformning av identitet. För mitt syfte har jag talat med människor som har erfarenhet av social isolering för att ta reda på hur/om det här påverkat hur de ser på sitt eget identitetsskapande.

För att ytterligare avgränsa min ansats har jag valt jag att rikta mig till människor med en historia av psykiska eller sociala svårigheter som tagit del av någon form av samhällelig insats för att bryta social isolering, detta för att dessa individer alla har en tid som hemmasittande bakom sig och därför tagit del av insatser i form av daglig verksamhet och liknande där de i flesta har berörts av tillskrivningar av epitetet *hemmasittare*. Jag vill undersöka hur respondenterna känner inför den tillskrivningen i relation till stigma. De individer som jag talat med har en unik erfarenhet av den reflexiva historieskrivningen som Giddens skriver om i *Modernitet och självidentitet (1997)* samtidigt som de blivit stämplade som avvikande (Goffman, 2011) i och med att de tagit del av samhällliga insatser för att bryta sin isolering. Att personerna har deltagit i dessa insatser/verksamheter underlättade mitt arbete då jag via aktuella verksamheter/insatser kunde komma i kontakt med relevanta intervjupersoner. Med det sagt var det inte lätt att hitta individer som var villiga att ställa upp på en intervju, jag hade som mål att intervjua åtta personer men i slutändan fick jag nöja mig med sju, mer om detta i avsnittet urval.

4.2 Urval/Genomförande

Malterud (2009) skriver att ett strategiskt urval bygger på att belysa den problemställning forskaren vill ta upp, eftersom att det bara är en specifik grupp människor som har erfarenhet av de frågeställningar jag sökte svar på så krävdes det av mig att strategiskt hitta dessa lämpliga intervjupersoner. Som ett första steg tog jag kontakt med olika verksamheter som bedriver rehabiliteringsverksamhet för vuxna människor som isolerat sig i sina hem. Jag förklarade via mejl syftet med min studie och att jag i genomförandet av den behövde intervjua personer med dessa specifika erfarenheter. Efter det startades en maillista där enhetschefer och yrkesaktiva ombads att höra med sina deltagare om det fanns intresse att medverka i studien. Därefter skrev jag ett informationsbrev till de potentiella intervjupersonerna där jag redogjorde för studiens syfte, samt villkor gällande sekretess, anonymitet och frivillighet som jag kommer att jobba efter i min studie. Efter att personer visat intresse förmedlade jag mitt informationsbrev med bifogad intervjuguide till intervjupersonen via enhetschefen för den verksamhet där min intervjuperson var aktiv. Efter att ha läst informationsbrevet och intervjuguiden tog sedan de tillfrågade ställning om de ville medverka eller inte. Av mina totalt sju intervjuer ägde fyra av dem rum i ett fysiskt möte där jag uppsökte mina intervjupersoner på deras dagliga verksamheter medans de andra tre skedde över telefon. Anledningen till att vissa intervjuer genomfördes via telefon berodde på avstånd då dessa personer bor i en annan del av landet.

4.2.1 Metodval

I detta avsnitt avser jag att redogöra för min metodologiska ansats och de olika val som jag gjort för datainsamling. Syftet med den här studien är att öka kunskapen om identitet och förutsättningar för ett positivt identitetsskapande hos gruppen vuxna med historia av en socialt isolerad tillvaro.

Detta genom att ställa min empiri mot valda teorier. Studien är abduktiv i sitt utförande, jag har utgått från det empiriska material som samlats in samtidigt som jag sett till mina valda teorier.

Forskningsprocessen har formats av alternering mellan teori och empiri (Larsson 2005).

Den abduktiva ansatsen visade sig i utformningen av min intervjuguide, som präglades dels av de frågeställningar som uppkommit i mitt arbetsliv men även av valda delar av teorierna. Eftersom att empirisk data samlades in resulterade det i att jag såg till nya delar av teorin samtidigt som andra delar inte längre fyllde något syfte. Den här studien undersöker identitetsskapande hos målgruppen när det kommer till *valfrihet, processen identitetsskapande och känslor av stigma*, dessa tematiska val beror dels på det faktum att jag som forskare inte har förutsättningar för att se på fenomenet från alla möjliga vinklar men även då jag menar att dessa tre teman hänger samman och är av relevans för ett hållbart positivt identitetsskapande.

Eftersom att jag i min studie efterlyser intervjupersonernas egna uppfattningar av upplevelser lämpar sig den kvalitativa ansatsen bäst. Jag vill i min studie söka förstå och identifiera orsaker och sammanhang. Kvale (1997) skriver så här om den kvalitativa intervjun och dess karaktär ”unikt känslig och kraftfull metod för att fånga erfarenheter och innebörder ur intervjupersonernas vardagsvärld. Genom intervjun kan de förmedla sin situation till andra ur ett eget perspektiv och med egna ord.” (Kvale, 1997: 70).

4.2.2 Fenomenologi och hermeneutik

Inom kvalitativa undersökningar är det som forskare vanligt att använda sig av en fenomenologisk ansats i sin strävan att förstå världen och undersöka fenomen utifrån respondentens synvinkel (Kvale & Brinkmann, 2014). Den syftar till att framkalla så exakta beskrivningar av mina intervjupersoners egna upplevelser som bara möjligt genom att förstå situationen eller fenomenet genom dennes egna perspektiv och tolkningar. Det är en förutsättning för att jag som forskare inte ska blanda in mina egna förutfattade meningar och kunskaper (Kvale & Brinkmann, 2014).

En grundbult inom fenomenologin är att ge informanten stort utrymme att själv tänka och formulera sina svar, detta då det är respondentens egen uppfattning av världen som är det väsentliga för syftet. Eftersom att jag är ute efter att undersöka mina intervjupersoners upplevelser av social isolering och tillskrivningar av epitet i relation till identitetsskapande anser jag att det fenomenologiska perspektivet är passande då den bjuder in intervjupersonen till att själv berätta och beskriva. Sedan är det upp till mig som forskare att finna essensen av det som sägs via mitt analysarbete.

Marete Wass Boolsen (2007) skriver att man ska *veta* innan man kan *använda* sin kunskap i nya sammanhang. Hon syftar till vikten av att kunna analysera sitt material för att i slutändan kunna tolka och värdera sitt material, eftersom att det är just tolkning av någon annans ord som i slutändan ställts i relation till mina valda teorier har jag använt hermeneutik för att tolka mitt material. Detta för att hermeneutikens själva grundpelare ligger i vikten av tolkning och förståelse för människan samt understryker behovet av förståelse för olika situationer genom att forskaren ser dessa genom en aktörs ögon (Boolsen, 2007). Att jag tolkar mitt material gör det omöjligt för mig att se på svaren med mina intervjupersoners ögon, men jag har genom noggrannhet i tolkningen gjort allt jag kunnat för att förstå det som sagts. För att jag skulle kunna kritiskt bedöma hur min empiri förhåller sig till mina valda teorier lades mycket tid på just förståelse. Av denna anledning utformades även min intervjuguide på ett sätt som var relativt omfattande, jag ville få en bra bild över informantens livsvärld. Min roll som forskare blir en aning dubbeltydig då jag i slutändan kommer att omvandla mina intervjupersoners ord till ett resultat baserat på hur jag själv menar att de förklaras och tydliggörs med hjälp av valda teorierna. Jag tar alltså min informants tolkning och omtolkar den tolkningen (Boolsen, 2007).

Jag har valt att använda mig av fenomenologi för att jag dels vill beskriva essensen av den situation av social isolering och identitet som jag undersöker, finns det några gemensamma nämnare. Till exempel något återkommande svar bland alla respondenter. Hermeneutiken har hjälpt mig när det kommer till förståelsen för vilken betydelse situationen av social isolering har haft för intervjupersonen. Jag ställer till exempel en fråga där jag undrar hur intervjupersonerna förhåller sig till att bli tillskrivna ett nytt epitet i och med att de via samhälleliga insatser söker hjälp med sin isolering. Svaren på den frågan handlar i slutändan om att söka vilken betydelse tillskrivningen haft på identiteten och självbilden.

4.2.3 Retroperspektiv intervju

Retroperspektiv intervju är en vetenskaplig studieform där intervjuledaren ber sin intervjuperson att blicka bakot och svara på frågor om saker och skeenden som hänt tidigare i den tillfrågades liv. I och med att jag ville undersöka hur intervjupersonernas upplevelser av en tidigare livssituation påverkat deras identitetsskapande utformades min intervjuguide ur ett retroperspektiv menat att vissa av frågorna som ställdes var utformade för att skapa reflektion över känslor som uppstod där och då. Detta medför vissa problem rent forskningsmetodologiskt. Hur kan jag veta att de svar jag får verkligen stämmer? Kan jag garantera att mina intervjupersoner kommer ihåg exakt hur dom kände tidigare? Nej, det kan jag inte garantera men jag menar att dessa frågor inte kan besvaras genom något annat tillvägagångssätt än retroperspektivt då intervjupersonen måste ha upplevt dels den sociala isoleringen men även tillskrivningar till sin egen person för att kunna reflektera om känslor kring detta i efterhand.

Som intervjuperson är det vanligt att glömma händelser, åsikter eller känslor som man hade tidigare. Det är vanligt att människor då försöker återskapa dessa minnen men skillnaden är att intervjupersonen har tillskansat sig nya perspektiv och sätt att tänka vilka i sin tur påverkar personens svar (Repstad, 2004). Eftersom att alla mina intervjupersoner har tagit del av ett metodarbete med syfte att bryta isolationen måste jag beakta det faktum att personerna även tillskansat sig nya perspektiv på just den perioden då de var hemmasittande.

Då det för mitt syfte inte är nödvändigt att i detaljnivå kunna beskriva händelser, utan mer ge en övergripande bild av sitt liv och hur de såg på sin egen identitet menar jag att retroperspektivet fungerar trots att den tillfrågade kan ha glömt vissa händelser.

Detta därför att en annan vanlig del av retroperspektiv intervju är att respondenten tenderar att minnas saker som har haft stor betydelse för sig själv, detta stämmer överens med Anthony Giddens (1997) teori om reflexivt identitetsskapande som bygger på att vi som människor skapar en historia om oss själva som utgår från viktiga händelser i vårt liv. Jag anser att det inte är ett problem att respondenterna upplever det svårt att för exempel återberätta exakta känslomässiga tillstånd trots att de minns tiden mycket väl. Samma sak gäller om de minns vissa situationer som starkare på grund av

att de idag har tillskansat sig nya perspektiv. Detta eftersom att jag är vill ta reda på hur dessa människor med erfarenhet av social isolering och tillskrivning av olika diagnoser och epitet rekonstruerar sin livshistoria i relation till dessa specifika faktorer. Då processen identitetsskapande är något som görs retroperspektivt menar jag att det också går att beskriva detta skapande av identitet trots att minnet sviker ibland. Dessa minnesluckor är en del av identitetsskapandet i sig.

4.3 Etiska överväganden

Studien har genomförts med ett etiskt förhållningssätt där hela forskningsprocessen har präglats av Lag 2003:460 som behandlar etikprövning av forskning som avser människor. I den typ av kvalitativ undersökning som den här studien bygger på är det av stor vikt att ta i beaktning de etiska aspekterna av forskningsarbetet. Vetenskapsrådet (2017) skriver att etiska överväganden spelar stor roll när det kommer till forskningens kvalitet.

Vetenskapsrådet slår fast att en central del av forskningsetiken rör frågor om hur medverkande i studien behandlas (2017). Jag ber intervjupersonerna om att dela med sig av personliga erfarenheter och upplevelser rörande identitetsskapande, alltså mycket privata delar av livet vilket innebär att jag har varit väldigt noga med språkbruk och att se till att intervjupersonerna fått relevant information om förutsättningarna för medverkan innan intervjun ägde rum.

Studien har utformats i enlighet med vetenskapsrådets fyra etiska individskydds krav. Jag kommer nu att gå igenom dessa fyra krav samt redogöra för hur jag låtit de vägleda mig i utformandet av min studie.

Konfidentialitetskravet: Syftar till respondenternas anonymitet. Jag har i min studie inte nämnt några namn samt ändrat ålder för att garantera konfidentialitetskravet. Utöver detta har jag varit noga med att utelämna detaljer om till exempel uppväxtort, exakt sysselsättning, namn på tidigare skolor. (Vetenskapsrådet 2002:12).

Informationskravet: Avser att informanten ska få ta del av studiens syfte. Jag har sett till att alla informanter har haft tillgång till dels informationsblad innehållandes studiens syfte men även den intervjuguide innehållandes alla frågor som ställs under intervjun. Jag inledde även varje intervju med att påminna om anonymitet och frivillighet i den mening att respondenten när som helst kunde avbryta intervjun eller välja att inte svara på specifika frågor (Vetenskapsrådet, 2002)

Samtyckeskravet: Intervjupersonen ska medge att de har förstått informationen och vill medverka i studien. Jag ställde en rak fråga angående samtyckeskravet innan varje intervju startade. (Vetenskapsrådet, 2002).

Nyttjandekravet: Svaren som ges får inte användas för något annat ändamål än det som respondenten har blivit informerad och samtyckt till. Jag har ingen intention att använda informationen som jag givits till något annat än att slutföra den här studien (Vetenskapsrådet, 2002).

4.4 Intervjuguide

Intervjuguiden byggde på tre olika temaområden där mina frågeställningar bröts ner till ett antal mindre frågor som tillsammans täckte in syftet och frågeställningar. Mina olika temaområden var; *valfrihet, processen identitetsskapande samt tillskrivning av epitet och känslor av stigma.*

Frågorna var utformade för att ge utrymme åt respondenten att själv formulera sig men jag hade även med stödord och mer specifika frågor om jag märkte att min respondent hade svårt att förstå eller svara på under intervjun. För det mesta följde jag den ordning som frågorna var ställda i min intervjuguide men ibland fick jag ändra den ordningen om jag märkte att min respondent kom in på ämnen som liknade en senare fråga till exempel. För att försäkra mig om att frågorna var relevanta för studiens syfte och frågeställningar samt inte framgick som kränkande lät jag ett antal människor läsa igenom intervjuguiden, bland annat chef eller ansvarig för den verksamhet/insats som intervjupersonen deltagit i för att bryta sin isolering.

Intervjupersoner bestod av fyra män och tre kvinnor, de befann sig i ett åldersspann mellan 20 och 35 år. Intervjuernas längd varierade från 20 till 45 minuter.

4.5 Tillvägagångssätt för bearbetning av material

Mitt första steg var att transkribera mitt material. Transkriberingen var tidskrävande men givande i den mening att jag tvingades fokusera på vad som faktiskt hade sagts under längre perioder. All verbal kommunikation redogjordes för så utförligt som möjligt i en skriftspråklig karaktär, även pauseringar, skratt eller andra läten noterades. Nästa steg var att noggrant gå igenom det som skrivits ned. Detta för att sedan kunna sälla bort delar av intervjuerna som tog upp sådant som inte låg inom ramen för mitt syfte. Det material som sedan blev kvar efter den sorteringen utgjorde mitt analysmaterial. För att analysera mitt material använde jag mig av Giorgis meningskoncentrering, det betyder att jag bröt ner informanternas svar till bärande meningar via fem steg (Kvale & Brinkmann, 2014). Jag kommer här nedan att redogöra för varje steg i processen samt visa ett exempel på hur tabellerna kunde se ut i slutändan.

1. *Läs igenom materialet noggrant.*

Efter att jag transkriberat allt mitt material läste jag igenom texterna ett antal gånger

för att ge mig själv en bättre helhetsbild av vad som faktiskt har sagts.

2. Hitta meningsenheter.

Steg två handlar om att hitta det centrala i vad som sagts. Detta genom att sammanfatta det som informanten sagt i kortare meningar.

3. Sammanställa meningsenheter.

Steg tre går ut på att ta de meningsenheter som framkommit i steg två och

sammanställa dessa till meningsenheter. Här var det extra viktigt att jag inte såg till mina valda teorier utan bara fokuserade på vad informanten faktisk säger och hur hen formulerar sig. I denna del av processen blev det tydligt vilka svar som var återkommande. De återkommande svaren delades in under de teman som behandlats i intervjun.

4. Jämföra med frågeställningar.

Här tog jag mina frågeställningar och jämförde mina meningsenheter med dessa för att försäkra mig om att mina enheter var relevanta i relation till frågeställningarna och syfte.

5. Knyta samman.

Sista delen av processen innebar att jag utifrån det nedbrutna och bearbetade materialet sammanställde ett resultat som byggde på studiens syfte samt frågeställningar.

Här nedan kommer ett exempel på hur tabellerna i slutändan resulterade i tema och undertema kunde se ut:

Del av intervju	Meningsenhet	Tema	Undertema
“Mina upplevelser av diagnoser i stort är att man placeras i ett fack. samhällets attityd mot dig förändras. Man kategoriseras. mina tidigare upplevelser av psykiatrin utredningsteam och dagliga verksamheter är att likställa autism med utvecklingsstörning. Att bli kallad hemmasittare var som grädden på moset om man säger så”	Upplever att man blir kategoriserad som annorlunda.	Tillskrivning av epitet	Självbild/identitet

--	--	--	--

4.6 Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet

I detta avsnitt redogörs för hur och om jag lyckats med att undersöka det som faktiskt ska undersökas, *validitet*. Och om denna undersökning gjorts på ett tillförlitligt sätt, *reliabilitet*.

Validitet

Trost (2010) skriver om studier vars syfte är att redogöra för individens subjektiva upplevelser av situationer och menar att det inte går att tro att exakta svar ska kunna reproduceras i en annan studie, detta beror på att individerna som intervjuats ingår i en ständigt föränderlig social kontext vilket resulterar i att svaren ständigt förändras. Detsamma gäller svaren som intervjupersonerna uppgivit, deras uppfattning och livsvärld förändras och om de skulle få samma frågor om fem år finns det inga garantier på att de skulle svara likadant. Men jag menar att man kan återskapa förutsättningarna av min studie ändå då frågorna i intervjuguiden är desamma och analysmetoden även den går att upprepa eftersom att den är tydligt förklarad i avsnittet metod.

I den här typen av kvalitativ studie gäller det att skapa trovärdighet för hela processen (Patel & Davidsson, 2003).

När det kommer till validitet i relation till urvalet tycker jag att jag hittat mycket bra lämpade personer sett till syftet. Detta trots flera avhopp och överlag svårigheter att hitta människor som var villiga att ställa upp. Jag upplever jag att jag lyckades bra med att hålla intervjuerna inom de ramar som mina teman innehöll. En i förväg utarbetad intervjuguide med frågor och följdfrågor som följdes. Några frågor upplevdes av intervjupersonen som svårare att svara på med tanke på det retroperspektiv som eftersöktes. Det var helt enkelt svårt att i vissa fall minnas exakt hur de kände och mådde. Det ska sägas att jag lyckades bättre med att följa min intervjuguide allt eftersom att intervjuerna genomfördes, detta för att jag lärde mig vilka frågor som tenderade att leda till svar som svävade iväg från syftet och då kunde styra tillbaka intervjupersonen till för studien relevanta ämnen. Jag insåg även att jag kunde ställa en följdfråga som kan uppfattas som ledande i mina första intervjuer, detta är något som Kvale & Birkman (2009) menar är problematiskt då det oavsiktligt påverkar svaret, även detta var något jag blev bättre på ju fler intervjuer som genomfördes. Jag menar att jag tydligt har redogjort för mina metodval samt kodningsprocess genom transparens via text och tabell.

Reliabilitet

När det kommer till reliabiliteten i studien kunde frågorna ibland formuleras olika för att min intervjuperson lättare skulle förstå och kunna svara, men eftersom att jag hade mina teman att luta mig mot upplevde jag inte att detta var ett problem. Jag spelade in sex av mina sju intervjuer för att kunna kontrollera alla uttalanden (Patel & Davidsson, 2003). Anledningen att jag inte spelade in en av intervjuerna berodde på att min intervjuperson inte ville spelas in utan föredrog att jag skrev under tiden. Jag förklarade att detta skulle göra att intervjun skulle ta längre tid då jag ville hinna skriva allt som sas vilket min intervjuperson var okej med. När det kom till transkriberingsprocessen så såg den exakt likadan ut för varje intervju, alla inspelade intervjuer överfördes till text efter samma principer.

Generaliserbarhet

När det kommer till generaliserbarheten i min studie inser jag att den kan påverkas av det faktum att respondenterna inte är slumpmässigt utvalda utan strategiskt utvalda och att de i slutändan ställde upp gjorde det frivilligt. Kanske kan det vara så att de individer som ställde upp i studien gjorde det för att de hade lyckats relativt bra med sitt identitetsskapande efter tiden som isolerad i hemmet, ett annat urval hade kunnat resultera i ett annat resultat. Jag kan alltså inte av mina sju intervjuer ge en generell bild av hur individer med en historia av social isolering upplever sitt identitetsskapande när det kommer till frågor om valfrihet, processen identitetsskapande och känslor av stigma. Det var heller inte syftet med studien. Däremot kan den empiri jag samlat in i relation till mina valda teorier bidra till att öka kunskapen om den här gruppen människor och deras förutsättningar till ett skapande av en positiv identitet.

4.7 Metodkritisk diskussion

Jag har i studien enbart talat med individer som lyckats bryta sin isolering med hjälp av någon form av samhällelig insats, om jag talat med individer som inte brutit sin situation hade svaren kunnat se helt annorlunda ut. Men eftersom att syftet med studien berör hur vissa aspekter av hjälpinsatser påverkar individen krävdes det att respondenten hade deltagit i någon form av insats. Den kunskap som respondenterna tillskansats via insatserna kan ha haft en inverkan på svaren i kombination med att intervjuerna fokuserade på ett retroperspektiv, det vill säga att respondenternas svar kan präglats av att de talar om händelser och känslor som ligger flera år bakåt i tiden samtidigt som de genom insatser tillskansat sig ny information som kan ha präglat synen på de själva. Detsamma gäller just frivilligheten, det är möjligt att de individer som ställde upp gjorde det för att merparten av dem idag kommit ur isoleringen med en positivare identitet. I slutändan blir dessa faktorer dock irrelevanta i relation till studiens syfte som är att öka kunskapen om identitetsskapande hos just den grupp människor som genomgått perioder av isolering samt deltagit i insatser för att bryta isoleringen.

Processen med att hitta och genomföra intervjuer var den del av studien som tog upp mest tid då flera respondenter av olika anledningar valde att inte ställa upp med kort varsel vilket medförde att perioden som var avsatt till att genomföra intervjuer förlängdes markant.

5 Resultat och analys

I detta avsnitt presenteras det material som framkommit av mina totalt sju intervjuer med individer som besitter en historia av social isolering, detta genom fraser och citat. Resultatet av intervjuerna kommer att löpande ställas i relation till mina valda teorier. Teorierna fungerar som ett verktyg för att förstå objektet som är identitetsskapande för min specifika målgrupp. Det resultat som presenteras är strukturerat med utgångspunkt i de tre övergripande teman som min intervjuguide var utformad efter och kodningen av transkriberingen sedan har kategoriserats in efter. Dessa är *valfrihet*, *processen identitetsskapande* samt *tillskrivning av epitet och känslor av stigma*. Jag kommer under varje tema att redogöra för hur jag menar de kan ställas i relation till mina valda teorier. *Valfriheten* präglar valda delar av båda teorierna och är grundfrågan som bestämmer hur *processen identitetsskapande* samt *tillskrivning av epitet och känslor av stigma* bör förstås, detta kommer att redogöras för i avsnittet avslutande sammanfattande diskussion och slutsats.

Citat och utdrag från intervjuerna kommer att presenteras i resultatdelen för att ge läsaren bästa möjliga förutsättningar för att få en känsla av hur informanterna själv uttryckte sig i frågor. Jag inleder med att ge läsaren en kortare sammanfattning av de rent empiriska resultaten för att underlätta läsningen av resultat och analys.

5.1 Sammanfattning av resultat

Resultaten visar att de bakomliggande orsakerna i form av yttre faktorer är mycket varierande för respondenterna. Upplevelsen av isoleringen som en stegrande process är även den något som alla tillfrågade delade. När det kom upplevelsen av yttre press i form av samhällliga krav och normer via internet och sociala medier var meningarna lite mer varierande med positiva och negativa aspekter. Frågan relaterad till eget ansvar när det kommer till social isolering var den som respondenterna hade mest svårigheter att svara på men nästan alla respondenter resonerade fram till de tyckte att valet att isolera sig i slutändan låg hos dem själva.

När intervjupersonerna ombads beskriva sig själva innan perioden av isolering framgick det att de hade en genomgående positiv syn på sig själv och vem de var. Självbilden under perioden av isolering förklarades med negativa ordalag som *misslyckande*, *värdelös*, *tråkig* av alla respondenter utom en som menade att hen aldrig haft någon identitetskris utan alltid varit pragmatisk när det kom till synen på sig själv och sina styrkor och svagheter. När de kom till mötet med andra under perioden så var social interaktion näst intill obefintliga för merparten av de tillfrågade och när det skedde beskrevs det som jobbigt och energikrävande. Känslor av förlust, sorg och rädsla att hamna i samma situation igen är det som framkommer när respondenterna berättar om vilka känslomässiga spår perioden satt i dem, men framför allt en känsla av stolthet över det faktum att det är en tid de gått igenom och kommit

starkare ur. Alla mina intervjupersoner var bekanta med begreppet *hemmasittare*, fyra av dem hade blivit kallade för *hemmasittare*. Denna tillskrivning hade olika effekt från positiv i form av förklaring och tydlighet till negativa känslor av stämpling, de flesta informanter menade dock att tillskrivningen inte var något som påverkat identitetsskapandet idag. På frågan om tiden i som isolerad hemmet idag var en del av identiteten svarade nästan alla mina tillfrågade att så var fallet och detta är överlag inget de skäms över idag utan är villiga att prata om i rätt situation.

5.2 Valfrihet

För att kunna besvara frågan *hur intervjupersonerna beskriver sin egen valfrihet när det kommer till perioden av isolering* ville jag först undersöka hur de resonerar när det kommer till bakomliggande orsaker, samhällseliga omständigheter och vems ansvaret för isoleringen i slutändan är. Ett av de centrala områdena i mina valda teorier handlar om hur de förhåller sig till valfrihet när det kommer till identitetsskapande. Giddens (1997) teorier om reflexivitet bygger i sin helhet på det individuella valet och dess konsekvenser. Han menar att individens förmåga att själv skapa en historia samt upprätthålla den historien är centrala för ett lyckat identitetsskapande. De val man gör är resultaten av nya erfarenheter och kunskaper (Giddens, 1997). När jag läser Goffman (2011) får jag intrycket av att valet handlar med om huruvida den stigmatiserade ska acceptera sitt stigma och samtidigt acceptera att bli utstött eller försöka dölja det för att inte riskera att bli utstött. Det förhållningslösa individuella valet som Giddens (1997) talar om verkar inte enligt Goffman (2011) vara ett alternativ för den stigmatiserade.

För att undersöka hur mina respondenter upplevde denna *valfrihet* ställde jag frågor rörande bakomliggande orsaker samt synen på sig själv och sin relation till samhället och dess normer under här perioden. Gemensamt för alla mina respondenter är att de upplever att någon form av yttre faktorer har inträffat och haft negativ inverkan i den mening att de på ett eller annat vis bidragit till att informanten slutligen isolerat sig. De tillfrågade kunde ge exempel som:

Kände mig inte som de andra under skoltiden
(Respondent ett)

Jag blev arbetslös, kände mig värdelös
(Respondent fyra)

Jag fick en diagnos och blev kategoriserad
(Respondent två)

De faktorer som bidragit till att informanterna slutligen hamnat i en isolerad tillvaro varierar alltså, av de tillfrågade så var det bara problem i hemmet som var en återkommande faktor hos två personer alla

andra yttre faktorer varierade. Detta går i linje med Furlongs (2008) resonemang om att det inte går att se på fenomenet som en homogen grupp då den varierar när det kommer till socioekonomiska förutsättningar, kön och bakomliggande orsaker. Dessa yttre faktorer kan ses som *nya livserfarenheter eller kunskaper*, Giddens (1997) menar att det är dessa erfarenheter och kunskaper som reflexiviteten bygger på. Men vissa svar fungerar även som förklaring av Goffmans (2011) stigmatologi när han skriver att det uppstår stigmatiserade känslor hos individer i jämförelse med andra individer som lever inom ramen av samhälleliga normer och förväntningar. Här syftar jag till svaren som handlar om känsla av kategorisering efter diagnostisering och känslor av utanförskap i under skolåren. Bara en person nämner relationen till sina föräldrar under barndomsåren som problematisk och därmed en bidragande faktor till att hen isolerat sig. Det var alltså bara en person som bekräftade Giddens (1997) tankar om den *ontologiska tryggheten* som ett skydd mot prövningar i framtiden. En annan återkommande aspekt var en överlag mörk syn på framtiden, sex av sju respondenter uppgav att de inte såg någon som helst framtid för sig själv under perioden.

Vidare bad jag informanterna att fundera över huruvida samhälleliga krav och normer kan ha haft en inverkan på måendet. Detta genom frågor relaterade till dagens informationssamhälle med sociala medier och mycket enkelriktad information som ständigt finns i vår närvaro. Giddens (1997) menar att all den information och möjligheter vi presenteras för via internet påverkar våra livsval.

Här svarade fem av mina respondenter att internet och sociala medier varit en central del av livet under perioden men haft en negativ inverkan i form av ökad press och bidragit till utanförskapskänsla. En respondent beskrev internet som ett medel där hen kunde vara som vem som helst, hen kunde enkelt välja att inte berätta om sin sociala isolering. Detta svar kan jämföras med att kringgå den tvåstegsprocess Goffman (2011) beskriver som *den faktiska sociala identiteten* och *virtuella sociala identiteten*. Då min respondent via internet kan reglera den andre människans intryck och således undslippa kategorisering. Min tolkning är att internetanvändandet kan ses som en del av en spiral i den upptrappningsprocess som beskrivs av flera respondenter. Isoleringen ökar och därmed även informationsintaget via internet.

*Extra jobbigt att se vänner göra en massa saker via sociala medier
(Respondent ett)*

*Man får en konstig bild av verkligheten när man tar all sin information via internet
(Respondent tre)*

En av respondenterna menade att internet hade haft en positiv inverkan under den här perioden då hen lärt känna folk med liknande intressen, men samtidigt påpekade att hen får mycket enkelriktad information när hen är hemma. Dessa olika beskrivningar kan liknas vid Giddens (1997) beskrivning

av globaliseringsprocessen i form av ökat internetanvändande och de enorma mängder av information och möjligheter vi presenteras för kan ha en ännu större inverkan på individer i en isolerad tillvaro då det i många fall utgör en stor del av individens liv. Denna bild av internet som en central del av livet presenterades även av Furlong (2008) under avsnittet tidigare forskning.

Ur en stigmatteoretisk synvinkel menar jag att internet huvudsakligen beskrivs som en bidragande faktor till alliering då individen även hemma blir påmind om att denne är annorlunda än människorna i som lyckats anpassa sig till normsamhället (Goffman, 2011)

*Ja, jag kan inte skylla på någon eller något annat i slutändan
(Respondent ett)*

*Jag valde ju lite, reaktionen att stanna hemma var kanske lite självvald men inte orsaken bakom
(Respondent fyra)*

Som en sista fråga under det här temat undrade jag om mina respondenter menade på att deras isolering i slutändan var deras eget val. Jag vill här dra kopplingar till det Giddens (1997) kallar *ödesdigra ögonblick*. En svarande menade på att det inte var möjligt att prata om det som ett val utan menade på att hela tillvaron präglas av passivitet, så även vägen till isolering.

En respondent hade svårt att svara på frågan och uttryckte att hen inte visste säkert. Av mina sju informanter var det en person som uttryckte att hen tyckte att ansvaret låg hos någon annan än sig själv, en som inte kunde svara och fem stycken som menade att beslutet att isolera sig i slutändan var deras eget samtidigt som det fanns orsaker som spelade in i detta val. Jag menar att detta resultat går att applicera på Giddens (1997) teorier om reflexivitet när han skriver om *Ödesdigra ögonblick* till viss del, om isoleringen ses som ett val betyder det att detta ögonblick utgör en vändning i historien som kan ha stor inverkan på framtiden och således blir en del av ens livshistoria och i förlängningen identitet. Om individerna menar att det var deras egna val så har de enligt Giddens (1997) övervägt riskerna med att saker och ting kan inte bli som förut. Här menar jag att det inte går att påstå att valet att isolera sig föregåtts av den riskbedömning av framtiden som Giddens (1997) beskriver sker innan individen genomgår ett livsval i form av ett *ödesdigert ögonblick*.

En respondent menade att det var följderna av diagnostiseringen som ledde till isoleringen. Jag tolkar det som att stigmatiseringen som följd av diagnostiseringen gjorde att han hamnade i en isolerad tillvaro. Valet mellan att acceptera sitt stigma eller dölja det för att inte riskera att bli utstött (Goffman, 2011) föll på att dölja det, vilket i sin tur resulterade i en självvald alienering i form av *hemmasittande*. Plumridge & Thomsons (2003) resultat från deras longitudude studie om reflexivitet hos ungdomar visade på att Giddens teorier om ödesdigra ögonblick inte var nog komplexa för att förklara återskapande av identitet. Jag menar att mina resultat i stort visar på samma tendens som Plumridge &

Thomsons då svaren angående den valfrihet som Giddens (1997) menar att de ödesdigra ögonblicken bygger inte är nog omfattande för att förklara återskapande av identitet, respondenterna kommer genom resonemang fram till att valet att isolera sig låg hos dem själva men det valet inte är präglad av någon riskanalys då beskrivningar av dem själva som överlag passiva genomsyrrar resonemangen. Valet resulterar inte heller i en permanent ny identitet vilket nästa avsnitt redogör för.

5.3 Processen identitetsskapande

*Ja då var jag väl som alla andra, jag var i skolan, jag umgicks med kompisar, spelade fotboll. Sånt som man gjorde. Jag var ute och rände runt som alla andra.
(Respondent fem)*

I min andra frågeställning ville jag ville jag låta mina intervjupersoner berätta om sin egen identitet och sitt identitetsskapande före under och efter perioden av isolering. Detta för att undersöka hur processen identitetsskapande ser ut för personer som isolerat sig och vilken inverkan känslan av det egna valet har när det kom till isoleringen och identitetsskapande. Detta för att jag genom svaren ville undersöka om det går att dra paralleller mellan den process som Goffman (1973) beskriver sker när en individ blir placerad på institution och individer som hamnat i en socialt isolerad situation. Goffman (1973) menar att individens upplevelser av sig själv är annorlunda före under och efter vistelsen när det kommer till samhällelig tillhörighet och status. När jag i efterhand jämförde svaren med mina teorier stod det klart att paralleller kan dras mellan den process Goffman beskriver i *totala institutioner* och de beskrivningar som mina intervjupersoner givit om sig själva före under och efter sin tid som isolerad i hemmet. I många avseenden kan dessa beskrivningar liknas vid den process som Goffman (1973) redogör för i *totala institutioner*. Sex av sju respondenter svarade att de innan isoleringen haft sociala "normala" liv. Respondenterna använde sig av ord som;

*Öppen, Driven och ambitiös och normal
(Respondent tre)*

Överlag hade mina respondenter en positiv bild av sig själva från tidigare delar av sitt liv. När jag sedan bad informanterna att berätta om synen på sig själva under tiden då de var som mest isolerad var svaren mestadels av en annan karaktär.

*Jag såg mig själv som ett misslyckande, jag hade en massa framtidsplaner men sakta men säkert bryter man ner alla de planerna. Jag kände mig bara tråkig, dålig. Inte rolig att hänga med. Överlag negativ självbild.
(Respondent sex)*

Totalt sex av mina sju respondenter beskrev synen på sig själv med negativa ordalag. Låg självkänsla och lågt självförtroende är återkommande beskrivningar. Denna förändrade syn på sig själv kan liknas vid Goffmans (1973) teori om individens status under tiden på institution då han menar att det är då

bilden av sig själv som en andra klassens medborgare utan har samma värde som andra läggs till grund. Giddens teorier om reflexivitet i relation till dessa frågor ligger i hans tankar om individens ständiga omdefinierande av sig själv, i fallet med mina intervjupersoner har de alla utom en beskrivit hur de omdefinierade sig själva från tiden innan isoleringen och tiden i under isoleringen, enligt Giddens (1997) bygger denna omdefiniering på tillskanskad kunskap vilket jag redogjorde för under föregående tema: *Valfrihet*.

En respondent hade en annan syn på sig själv under perioden av isolering. Hen beskrev sig så här:

Jag har alltid haft en bra uppfattning om mina styrkor eller svagheter ingen kris eller tappad identitet mer en logisk följd. jag ser inte på situationen som ett misslyckande mer att kraven som ställs är orimliga.

(Respondent fyra)

En annan beskrev hen önskat att hen skulle fått en annan riktigt sjukdom så alla skulle förstå vad felet var. Jag bad mina intervjupersoner fundera och berätta om vilka spår, om några från tiden som isolerad de kunde se i sig själva idag. Tre intervjupersoner kände att de idag kan uppleva det som stressigt att vara hemma under längre perioder till exempel vid sjukskrivning. De talar om rädsla och oro för att saker ska bli som förut. Men de poängterar att vetskapen om att de har förmågan att bryta situationen är lugnande.

Just nu har jag faktiskt varit ledig från jobbet i en vecka, då börjar man ju direkt tänka att det inte får bli som förut. Bara sitta vid tvn och så. Men nu vet jag att jag kan bryta.

(Respondent fem)

“Jag blir ofta stressad och trött. då händer det att jag kan bli hemma några dagar. Och då kommer ju de här känslorna tillbaka. samma känslor. En rädsla att hamna där igen. Först panik, sen fokus jag vet att går jag bara ut så blir det bättre

(Respondent sju)

Två av respondenterna pratar om känslan av förlust, de kan känna en sorg över de förlorade åren vilket för en av dem visar sig genom en periodvis hög grad av kommunikation.

Det är så att jag idag nästan pratar för mycket, ibland får de säga till mig här på verksamheten. Men jag tror bara att jag vill ta igen de förlorade åren

(Respondent ett)

Avslutningsvis bad jag respondenterna berätta lite om sig själva idag, hur de ser på sig själva och hur en vanlig dag kan se ut. Alla svarande lever idag liv med sociala inslag i form av olika former av umgänge samt har sysselsättningar i form av skola, daglig verksamhet eller jobb/praktik.

Återkommande är att intervjupersonerna idag ser det sociala som något givande och spännande. En respondent beskriver hur det faktum att hen idag inte är rädd för att prata om sin historia underlättar i

mötet med andra, hur hen inte känner att hen måste anpassa sig själv till andra hela tiden. Flera respondenter talar om sin självkänsla, att den är bättre idag och att de inte känner sig lika odugliga som då. De talar om en känsla av stolthet över att ha tagit sig igenom isoleringen. Om Goffmans (1973) tankar om *totala institutioner* och de tre faser av statusförändring när det kommer till synen på sig själv kunde appliceras på respondenterna och deras upplevelser av sig själva innan tiden i isolering och tiden under isolering menar jag att de skiljer sig i den tredje fasen, tiden efter den *totala institutionen*. Här menar författaren att individen inte kan återfå samma status som innan tiden på institution, utan det stigma som kommer med faktumet att hen blivit placerad alltid kommer att hänga över personen och resultera i sämre självbild och självförtroende (Goffman, 1973). När mina respondenter berättade om vilka spår av tiden isolerad i hemmet de kunde se i sig själva och hur de ser på sig själva överlag idag varierade svaren. Alla respondenter kan känna vissa spår av tiden i form av känslor av förlust och en oro att det ska bli som förut. En person talar om en självkänsla som fortfarande är lite stukad och under uppbyggnad men överlag talar hen om sin självkänsla som bättre än tiden i hemmet. I detta avseende är beskrivningarna av tiden efter isoleringen liknande Giddens reflexiva syn på identitetsskapande i den mening att identiteten ständigt är omformbar, individerna i min studie upplever inte att tiden som isolerad definierar deras syn på sig själva till den grad att de enligt Goffmans (1973) teorier om *totala institutioner* inte kan omdefiniera sig själva efter tiden hemma. Jag kommer att återkomma till detta under nästa tema *tillskrivning av epitet och känslor av stigma* eftersom att resultaten på min fråga om tiden som isolerad är en del av intervjupersonernas identitet idag kan tolkas och jämföras på olika sätt beroende vilken av mina valda teorier man ser till.

5.4 Tillskrivning av epitet och känslor av stigma

Intervjuns första tema berörde frågor relaterade till bakomliggande faktorer och huruvida mina intervjupersoner upplevde att det i slutändan var deras eget val att isolera sig. Här behandlas tema tre, *tillskrivning av epitet och känslor av stigma*. Här vill jag återigen undersöka respondenternas svar när det kommer till valfrihet, detta utifrån resonemang kring valfrihet när det kommer till synen på sig själv som stigmatiserad eller inte. Förmågan att själv skapa en livshistoria som Giddens beskriver i sina teorier om reflexivitet går enligt mig inte att applicera på en stigmatiserad människa då dennes val enligt Goffman (2011) enbart handlar om acceptans av tillskrivning av attribut eller inte acceptans, men när det kommer till faktumet att du är stigmatiserad har du som individ inget val. Det valet har majoritetssamhället gjort åt dig. Jag undrar hur den valfriheten ser ut när man som vissa av mina intervjupersoner upplever ett stigma efter att ha blivit tillskriva ett epitet, i det här fallet begreppet *hemmasittare*. Mina första frågor handlade om just begreppet *hemmasittare* och mina intervjupersoners relation till detta begrepp. Alla respondenter var bekanta med begreppet och hade antingen hört det för första gången under sin skoltid alternativt via insatser/verksamheter som de

deltagit i. På frågan om de själva blivit kallade för hemmasittare var svaren mer varierande. Fyra respondenter kunde svara ett rakt ja på frågan. En respondent svarade att hen aldrig blivit kallad hemmasittare. Två respondenter svarade att människor i deras närhet hade hintat om att de skulle vara just *hemmasittare*. Faktumet att en av mina respondenter svarade att hen aldrig blivit tillskriven epitetet *hemmasittare* innebar att jag i den specifika intervjun fick hoppa över frågor relaterade till just känslor av den tillskrivning som sker.

Jag fick artiklar om just hemmasittare, eller hikikomori skickade till mig. Det var väl en hint antar jag
(Respondent fyra)

Resonemanget kring känslorna av denna tillskrivning var blandade positiva och negativa hos mina intervjupersoner. Merparten var klara med att de absolut inte kunde se något positivt med tillskrivningen utan kände sig stämplade som något de associerade med attribut som de själva inte alls kunde känna igen sig i. En person talade om att hen vände sig mot allt och alla efter att hen blivit diagnostiserad och sedan kallad för hemmasittare, jag tolkar det som att hen reflexivt gjorde ett val att definiera sig som missförstådd, alla andra hade fel. Goffman (2011) kallar detta för att *avskärma sig i sin alienation*.

Mina upplevelser av diagnoser i stort är att man placeras i ett fack. Samhällets attityd mot dig förändras. Man kategoriseras. Att bli kallad hemmasittare var som grädden på moset om man säger så.
(Respondent tre)

Det kändes lite jobbigt. Eftersom att jag är ambitiös och driven vill jag inte bara liksom räknas som funktionsnedsatt., Jag vill ju vara normal. för det blir lite negativt, att jag ska vara en hemmasittare, det låter som att jag inte gör något. helt och hållet den bilden som jag hade haft av mig själv som ambitiös och driven
(Respondent fem)

Fem av respondenterna talade om känslor av stämpling som något man inte känner igen sig i. En person menade att i dennes värld var en hemmasittare någon som inte var kapabel till någonting alls här i livet. En respondenterna kunde istället finna en känsla av lättnad och klarhet i sig själv i och med beskrivningen som just *hemmasittare*. En respondent menade att det var skönt att få en beskrivning av sig själv som hen kände igen sig i.

Jag kände igen mig. Just i orden. Jag hade inte hört det förut men det beskriver ju mig exakt. Jag hade ju svårt att till och med gå ut och handla. Det var skönt att höra att det var ganska vanligt.
(Respondent sex)

Intervjupersonerna verkar inte vara speciellt påverkade av tillskrivningen när det kom till synen på sig själv och huruvida de definierat sig själv som just en *hemmasittare* efter att de blivit kallade för det

trots att begreppet inte var något man kände igen sig, kanske är det faktum att man inte kände igen sig eller visste exakt vad begreppet betydde också en förklaring till varför man inte lät begreppet ta fäste i sig egen identitet. Det verkar av respondenternas svar inte ha gjort någon markant skillnad, en person sa att hen kunde beskriva sig själv lite lättare nu, en annan sa att det kan ha påverkat vissa tankemönster men att hen inte hade reflekterat över det i någon större utsträckning.

Goffman (2011) menar att den som blir tillskriven ett attribut ständigt brottas med frågan huruvida denne ska definiera sig själv med denna tillskrivning eller inte. Av svaren att döma verkar de flesta av mina respondenter inte ha några större problem att trots tillskrivning avstå från att definiera sig som en *hemmasittare*. Att individerna jag talade med alla har deltagit i någon form av samhällelig insats för att bryta isoleringen talar för att de i enlighet med Goffman (2011) då istället gör allt för att dölja det misskrediterande attributet. Här kan man välja att se individens vilja till förändring enligt Goffmans synsätt där det handlar om att passa in i normen. Eller så kan resultaten ses i jämförelse med Giddens (1997) reflexiva synsätt där de kan tolkas som att individerna genom nya kunskaper och livserfarenheter gör ett *ödesdigert val* i form av att söka hjälp med sin situation med vetskapen att ens framtid kommer att förändras i och med detta beslut.

När jag efter det ställde frågan om tiden som socialt isolerad var en del av deras identitet idag svarade nästan alla i termer av att så var fallet. Svaren kretsade kring det faktum att det trots allt varit en del av livet som de inte vill bortse ifrån, att det var en viktig tid de gått igenom. En tillfrågad var dock av en annan åsikt, hen menade att det bästa var att glömma och gå vidare. Hen poängterade att det inte finns någon mening att älta, att då var då och nu är nu. Resultaten visar alltså att intervjupersonerna själva kunnat välja att inte identifiera sig med det misskrediterande attributet i form av tillskrivning av epitetet *hemmasittare*. Utan i de flesta fall har personerna i min studie självt valt att låta tiden som isolerad vara en del av sin livshistoria, detta trots att de inte ser sig själv som det de associerar till när man hör begreppet *hemmasittare*. Att de faktiskt inkorporerat tiden som isolerad i sin livshistoria bekräftas av att de flesta svarande när de menar att man inte har några problem med att prata om sin tid som isolerad i hemmet idag.

För det har ju varit en del av mig och alltid varit. Förut skämdes jag för det men nu vill jag prata om det. för det är vanligt och psykisk ohälsa är vanligt.
(Respondent tre)

Ja det är klart att jag kände skam då. Jag kände mig som att jag var ensam i det. Men nu har jag fått reda på att det finns väldigt många som mig. Det har gjort att det känns bättre, jag inte är ensam.
(Respondent två)

Nästan uteslutande talar respondenterna om att de absolut kan prata om sin historia om det känns

relevant för samtalet eller om det kan tillföra något. Fyra av de tillfrågade poängterar att det inte är något dom skyltar med men att de kan berätta om det känns relevant i situationen.

5.5 Slutsats och diskussion

5.5.1 Slutsatser när vi talar om valfrihet

I min första frågeställning ville jag undersöka *intervjupersonernas syn på valfriheten i sin isolering*. Detta genom att undersöka synen på bakomliggande orsaker, samhällliga krav och normer samt synen på sin egen valfrihet specifikt när det kom till att stanna hemma. Här menar jag att mina intervjupersoner ger varierande svar som tyder på att frågan är komplex. Det reflexiva identitetsskapandet och dess betoning på det egna valet beskrivs i frågan om huruvida man anser att isoleringen var sitt eget val eller inte där merparten var tydliga i att valet låg hos dem själva och detta efter att de tillskansat sig nya erfarenheter i form av livshändelser eller känslor, men detta betyder inte nödvändigtvis att svaren kan ses som en bekräftelse av att intervjupersonerna har genomgått det Giddens (1997) kallar ett *ödesdigert ögonblick*. Thomson och Plumridge (2003) menar i sin studie att Giddens syn på *ödesdigra ögonblick* inte är nog komplex för att förklara omdefiniering av synen på sin identitet vilket jag menar bekräftas av respondenterna i den här studien. Svaren som intervjupersonerna gav kan alltså tolkas på olika sätt beroende på vilken av mina valda teorier man tar som utgångspunkt. Flera av mina respondenter uppgav som orsak till isoleringen att något inträffat vilket ledde till att de kände sig annorlunda eller mindre värda i relation till resten av samhället. Respondenterna upplevde alltså en form av stigmatisering, från Goffmans (2011) synvinkel valde de då att dölja sitt stigma genom isolering i hemmet. De bakomliggande orsakerna i form av yttre faktorer och ökad press i form av ökat enkelriktat informationsintag via internet och nya erfarenheter bör enligt mig ses som del av Goffmans *stigmatiseringsprocess* framför ett livsval beroende på *nya erfarenheter och kunskaper* (Giddens, 1997). Detta då internetanvändningen av de flesta respondenter beskrivs som pressande samtidigt som andra negativa händelser inträffat i livet vilket resulterat i förlorad tilltro till framtiden och minskad självkänsla. Jag menar att respondenterna trots upplevelsen av isoleringen som självvald inte kan beskriva valet som planerat där man vägt in eventuella risker för framtiden därför att de i de flesta fall reagerade på yttre omständigheter eftersom att nästan alla svarande menade att synen på framtiden överlag var mörk under den här perioden. Det faktum att respondenterna beskrev isoleringen som självvald trots att de i många fall hade genomgått svårigheter och personliga kriser tyder på att synen på sitt agerande som just *självvalt* är viktigt för historieskrivningen.

5.5.2 Slutsatser när vi talar om processen identitetsskapande

I min andra frågeställning ville undersöka *Respondenternas syn på valfrihet i relation till isoleringen och vilken inverkan denna valfrihet har på identitetsskapande före under och efter isoleringen?* Här visade resultatet att paralleller delvis kan dras till den process Goffman (1973) beskriver i *totala institutioner*. Mina intervjupersoner upplever i enlighet med Goffman (1973) att synen på sig själv förändrades till det sämre i och med att man isolerade sig. Goffman (1973) menar att spåren hos en människa som placerats på institution för alltid kommer finnas kvar hos individen i form av dålig självkänsla och dåligt självförtroende. Det betyder enligt honom att alla människor inte har möjlighet att i enlighet med reflexivitetsteorin ständigt återskapa sig själv och sin livshistoria. Här motbevisar dock mina intervjupersoner Goffmans (1973) teorier, då de menar att de visst kunnat omdefiniera sig tiden efter isoleringen. Rädslor och oro för att hamna i samma isolerade situation finns kvar men inte till den grad att de definierar identiteten, den övergripande känslan handlar istället om stolthet över det faktum att man tagit sig ut situationen. Respondenterna har kunnat inkorporera tiden som isolerad i sin livshistoria utan att känna sig stigmatiserade av detta. Det faktum att själva isoleringen upplevdes som självvald har en inverkan på förutsättningarna för omdefinition av identiteten. Respondenterna har i motsats till individerna i Goffmans (1973) studie själva valt att isolera sig vilket också möjliggör omdefiniering av identiteten. Shakespear (1997) skriver att det är av stor vikt att funktionshinderade människors historier ges utrymme och att deras mening blir hörd då dessa historier inte är präglade av den medicinska diskursen, detsamma menar jag gäller för målgruppen socialt isolerade och det faktum att tiden som isolerad inte är något respondenterna skäms över och känner ett stigma omkring utan istället är en period som de är stolta över att de tagit sig igenom.

5.5.3 Slutsatser när vi talar om tillskrivning av epitet

I min tredje frågeställning ville jag undersöka *intervjupersonernas berättelser om stigmatisering som ett resultat av tillskrivning av epitet*. Av resultaten drar jag slutsatsen att mina intervjupersoner känner sig stämplade som avvikare i enlighet med Goffmans (2011) stigmatologi samtidigt som man inte känner sig tvingade att ta hänsyn till den stämplingen i sitt skapande av identitet. Resultatet visar att individerna istället självvalt inkorporerat perioden av isolering i sin livshistoria men bortser från själva stämplingen som *hemmasittare*. Här tycker jag att man bekräftar Giddens (1997) teori om självvald historieskrivning framför en definitiv stigmatiserad identitet som Goffman (2011) skriver om. Tillskrivningen upplevs av mina respondenter i det här fallet som stigmatiserande, men det är en form av stigma som intervjupersonerna menar att de kunna lägga bakom sig. Goffman (2011) skriver att den misskrediterande kan "*avskärma sig i sin alienation*" och övertyga sig själv om att det är alla andra som är konstiga, endast en av respondenterna i den här studien uppgav att de hade reagerat så på tillskrivningen, resultatet visar att de hela tiden var medvetna om att isoleringen gick utanför normen och att ambitionen var att bryta situationen. Jag menar att resultatet av mina intervjuer visar

intervjupersonernas bild av begreppet *hemmasittare* inte stämmer överens med synen på sig själv. Det framgår tydligt av min empiri att det finns en otydlighet kring begreppet och vad det egentligen betyder. Flera respondenter berättade om hur de upplevde att begreppet beskrev något som dom inte identifierade sig med, överlag är begreppet laddat och väcker negativa reaktioner hos respondenterna.

5.5.4 Sammanfattande slutsatser och diskussion

Valfriheten som Giddens hävdar är så central när det kommer till identitetsbyggande bekräftas av min studie då synen på isoleringen som självvald är av stor vikt för respondenterna. Nästan alla respondenter menar på att valet att stanna hemma låg hos dem själva, de upplever yttre faktorer som bidragande till isoleringen men inte tvingande. Trots att flera av respondenterna uppgav att de hade psykiska och sociala problem som framkom i mötet med andra ville de inte se dessa faktorer som tvingande till isolering. Valet att isolera sig förklaras som just ett *val* trots att alla upplevt varierande yttre omständigheter som bidragit till isoleringen (Furlong, 2008). Resultaten visar att Giddens tankar om det *egna valet* som en grundbult för ett lyckat identitetsskapande stämmer in på respondenterna i den mening att alla idag beskrev att synen på sig själv idag är positiv. Här tolkar jag det som att känslan av isoleringen som självvald har haft inverkan på identiteten i den meningen att respondenterna i mindre utsträckning ser sig själva som offer utan istället de som dikterar villkoren för livshistorien. I och med detta drar jag slutsatsen att respondenterna bekräftar känslan av det egna valet som bidragande till ökade möjligheter för skapande av en trygg identitet.

Vilka implikationer har då detta på *processen identitetsskapande*? Om isoleringen upplevs som självvald borde man enligt Giddens (1997) inkorporera tiden som isolerad i sin livshistoria per automatik och då samtidigt bekräfta Goffmans (2011) tankar om *totala institutioner* och dess definitiva omformning av självbilden för individer som upplevt institutionen. Här motbevisar resultaten av min studie båda teorierna då intervjupersonerna uppvisar stora möjligheter att åter igen själva *välja* om och till vilken grad de tillåter tiden som isolerad att ta plats i livshistorien. Thomson och Plumridge (2003) slog i sin studie fast att valen som sker när en individ genomgår ett ödesdigert ögonblick inte per automatik resulterar i en ny identitet, något som också bekräftas av respondenterna i den här studien. Det faktum att respondenterna inte känner sig stigmatiserade av tiden som isolerad menar jag kan kopplas direkt till det faktum att de menar att de själva gjorde *valet* att isolera sig. Om de istället upplevt sig ha tvingats till isolering i likhet med Goffmans (1973) totala institutioner menar jag att känslan av stigmatisering hade kunnat vara mer påtaglig. Detta påpekar Elkington med flera (2012) i sin studie där de visar att placerade ungdomar upplever en stigmatisering efter sin tid på institution.

Studiens sista tema var *tillskrivning av epitet och känslor av stigma*, även i detta avseende verkar det egna *valet* vara centralt. Enligt Goffman (2011) har den stigmatiserade bara ett val, att vara öppen

med sitt stigma eller försöka dölja det. Respondenterna uppgav att de känt av ett stigma när de blivit kallade eller liknande epitetet hemmasittare, detta då synen på sig själv inte överensstämde med bilden av en hemmasittare. I motsats till Tony Attwoods (2008) tes om diagnostisering som något som möjliggör för individen att skapa sig en trygg identitet i och med känslor av tillhörighet verkar tillskrivning av epitetet hemmasittare ha negativ inverkan eftersom att det råder en stor osäkerhet bland intervjupersonerna om vad en hemmasittare egentligen är. Trots att respondenterna inte känner igen sig i bilden av en hemmasittare uppger de att de tvärtemot Goffmans (2011) stigmatologi kan välja att avstå från att inkorporera synen på sig själv som stigmatiserad som ett resultat av tillskrivningen. Shakespeare (1996) påpekar att individer som kategoriseras och stämplas får ett försvagat självförtroende, denna syn på resultat av kategorisering stämmer inte in på de resultat som den här studien givit. Inte heller *Valet* som Goffman beskriver för stigmatiserade individer, där de bara ska ha möjlighet att acceptera eller dölja sitt stigma stämmer inte överens med respondenternas svar. Respondenterna har ett tredje val, att bortse från de stigmatiserande känslorna som uppstod av tillskrivningen och i stället inkorporera själva tiden som isolerad i sin livshistoria. Men även detta varierar när det kommer till hur stor den tiden tillåts ta. Isoleringen upplevs alltså huvudsakligen av mina respondenter som *självald* vilket möjliggjort för respondenterna att lättare omdefiniera sig själva och synen på sig själv i *processen identitetsskapande*. Även om isoleringen gör sig påmind i form av rädsla att det ska bli som förut, tillåts inte den rädslan att prägla identiteten hos respondenterna idag. Eftersom att det visat sig möjligt att omdefiniera sig själv verkar inte heller respondenterna särskilt påverkade av tillskrivningar av epitetet hemmasittare trots att begreppet associeras med egenskaper som de inte känner igen sig själva i, de har gjort *valet* att inte låta tillskrivningen ta plats i livshistorien. Respondenterna uppger att de istället låtit själva perioden av isolering ta plats i livshistorien då det finns en stolthet över styrkan som krävdes för att komma ut igen. Min slutsats är att det faktum att respondenterna ser isoleringen som ett eget val resulterar i avsaknad av skamkänslor vilket i sin tur minskar känslor av stigma. Detta betyder enligt mig att första fasen i metodarbetet för att bryta isoleringen hos en individ bör innehålla en kartläggning av klientens egen syn på huruvida isoleringen är *självald* eller inte. Om klienten menar att valet inte ligger hos sig själv bör hänsyn tas till att känslor av stigma kan vara mer förekommande, vilket också innebär att vägen till en positiv självbild är mer avlägsen än om klienten menar att isoleringen är *självald*.

5.6 Förslag till vidare forskning

Jag hade gärna sett liknande studier om andra specifika grupper, till exempel äldre människor eller människor som genomgått långa sjukhusvistelser. Hur ser deras identitetsskapande ut när det kommer till vad som tar plats i skapande av livshistoria? Jag menar att frågan huruvida identitet är ett resultat

av egna val eller stigmatisering hos grupper som normsamhället kategoriserad som avvikare kan appliceras på andra marginaliserade grupper. Detsamma gäller processen identitetsskapande som Goffman (1973) beskriver i totala institutioner. Går den förändringsprocessen att applicera på andra grupper som av olika skäl genomgår livsomvälvande perioder.

Referenslista

Boolsen, M.(2007). *Kvalitativa analyser - forskningsprocess, människa, samhälle*. Malmö: Gleerups.

- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber ekonomi
- Egger, H. L., Costello, J. E. & Angold, A. (2003). *School Refusal and Psychiatric Disorders: A Community Study*. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 42(7)
- Elkington, Katherine S., Dusty Hackler, Karen McKinnon, Cristiane Borges, Eric R. Wright, och Milton L. Wainberg. (2012). "Perceived mental illness stigma among youth in psychiatric outpatient treatment." *Journal of Adolescent Research* 27(2):290-317.
- Furlong, A. (2008). *The Japanese hikikomori phenomenon: acute social withdrawal among young people*. *The Sociological Review*, 56(2), s. 309–325. doi: 10.1111/j.1467- 954X.2008.00790.x
- Giddens, A. (1997). *Modernitet och självidentitet. Självet och samhället i den senmoderna epoken*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos.
- Gladh, M & Sjödin, K. (2013). *Tillbaka till skolan: metodhandbok i arbetet med hemmasittande barn och unga*. Göteborg: Gothia.
- Goffman, E (2011) *Stigma: Den avvikandes roll och identitet*. Uppl. 3. Studentlitteratur ab
- Goffman, E (1973) *Totala institutioner: fyra essäer om anstaltslivets sociala villkor*. Stockholm: Rabén & Sjögren
- Holme I-M., Solvang B-K. (1997). *Forskningsmetodik: Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. (2., utg.) Lund: Studentlitteratur.
- Jonsson, B. (2001). *Aktörer, strukturer och sociala konstruktioner*. *Statsvetenskaplig tidskrift* nr 2.
- Kvale, Steinar and Svend, Brinkmann. 2014. *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 3. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Larsson, S., Lilja, J., Mannheimer K. (2005). *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.

- Malterud, K. (2009). *Kvalitativa metoder i medicinsk forskning*. Lund: Studentlitteratur.
- Patel, R & Davidson B. (2011). *Forskningsmetodikens grunder: att planera genomföra rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.
- Payne, M. (2008). *Modern teoribildning i socialt arbete*. (2., svenska utg.) Stockholm: Natur & Kultur.
- Tamm, M. (2002). *Psykosociala teorier vid hälsa och sjukdom*. Lund: Studentlitteratur.
- Teorell, J & Svensson T. (2007). *Att fråga och att svara - samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Liber.
- Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningssed* (Vetenskapsrådets skriftserie 2011:1). Hämtad 28 maj, 2018, från <https://publikationer.vr.se/produkt/god-forskningssed/>
- Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning* tillgänglig: <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> (10-04-2013) (Hämtad 2018-23-04)
- Patel, R. Davidsson, B. (2003) *Forskningsmetodikens grunder*. Lund: Studentlitteratur
- Repstad, P. (2004) *Mellom nærhet og distanse. Kvalitative metoder i samfunnsfag*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Plumridge, L & Thompson R. (2003). *Longitudinal qualitative studies and the reflexive self*. International Journal of Social Research Methodology. 213-222(10).
- Shakespeare, Tom (1996). *Disability, Identity and Difference*, s. 94-113 ur Barnes, Colin & Mercer, Geof (red). *Exploring the Divide*. Leeds: The Disability Press.
- SFS 2003:460. *Om etikprövning av forskning som avser människor*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- Statens offentliga utredningar. SOU:2013:74. *Unga som varken arbetar eller studerar*. Stockholm: Elanders.
- Statens offentliga utredningar. SOU:2006:21. *Mediernas vi och dom - Mediernas betydelse för den strukturella diskrimineringen*. Stockholm:Elanders

Informationsbrev samt förfrågan om medverkan i intervjustudien med titel;

Ensamhetens identitet; *En studie om identitetsskapande för personer som isolerat sig från omvärlden.*

Jag som genomför studien heter Fredrik Åkeblom och studerar till socionom på Ersta Sköndal Bräcke högskola. Termin sex innebär att jag som student ska genomföra en studie som sedan ska resultera i en c-uppsats.

Det övergripande syftet med den här studien är att undersöka om och i så fall hur människor med erfarenhet av social isolering upplevt att deras tid som hemmasittare har haft inverkan på deras skapande av självidentitet. Mer specifikt när kommer till frågor om valfrihet, identitet och stigma. Detta kan låta lite invecklat, men i själva verket kommer intervjun att vara ett avslappnat kravlöst samtal om hur man ser på sig själv, vem man var och vem man är. Om det är något du som intervjuperson inte förstår så kan du alltid välja att inte svara eller be mig förklara frågan bättre. Om du väljer att delta i studien innebär det att jag kommer till din arbetsplats/daglig verksamhet eller annan mötesplats där du känner dig bekväm, alternativt genomför vi intervjun via telefon eller skype. Själva intervjun beräknas ta 20 till 30 minuter. Samtalet kommer att dokumenteras genom inspelning. Allt som sägs i intervjun kommer att behandlas konfidentiellt vilket innebär att intervjuerna kommer att avidentifieras och behandlas i enlighet med de bestämmelser som sekretesslagen fastslår. All medverkan är helt och hållet frivillig och intervjun kan när som helst avbrytas.

Jag skulle bli superglad om du valde att ställa upp och dela med dig av dina erfarenheter, tack på förhand! /Fredrik

Om du har några funderingar kan du nå mig på;

fredrikakeblom@gmail.com

070-6274184

Intervjuguide

Tema ett: *Valfrihet*

-Skulle du kunna berätta om perioden då du var hemma, varför blev det så tror du?

Yttre krav? Valmöjligheter? Inre krav?

-Kan du minnas något speciellt ögonblick när du kände att nu orkar jag inte mer, jag stannar hemma. *I så fall varför?*

-Hur såg din kontakt med omvärlden ut under den här tiden? Internet? tv? radio?

Vilken inverkan hade denna kontakt i så fall? stress? press? trygghet?

-Kände du att det i slutändan var ditt eget val att i isolera dig?

Om inte, varför?

Tema två: *Processen identitetsskapande*

-Hur såg ditt liv ut innan du blev hemma? *Jobb skola, intressen.*

-Hur såg du på dig själv och vem du var under tiden då du var hemma?

Självbild, självkänsla, självförtroende.

-Hur kändes det när du väl mötte andra människor? *Kände du dig annorlunda eller som alla andra?*

-Hur såg du på framtiden under den här perioden?

-Hur skulle du beskriva dig själv idag?

Största skillnaden från tidigare?

Tema tre: Tillskrivning av epitet och känslor av stigma

-Har du hört ordet hemmasittare?

-Har du blivit kallad hemmasittare? Hur kändes det i så fall att höra att du var en så kallad hemmasittare?

Hade du tänkt på dig själv som en hemmasittare innan du hörde det? Har du

anpassat dig själv på något sätt efter att du fick höra att du var en hemmasittare?

-Hur definierar du dig själv efter att du fått höra att du var en hemmasittare, som just en hemmasittare eller något annat?

-Hur skulle du beskriva dig själv idag? Är det faktum att du varit social isolerad en del av din identitet? *På vilket sätt? Är det förknippat med skam? Stolthet?*

-Brukar du berätta för nya människor att du har varit isolerad hemma?

Om ja, hur tas det emot?

-Kan du beskriva hur en vanlig dag i ditt liv ser ut idag?

Blir du påmind av din tid som socialt isolerad, hur?

Plats för intervjupersonen att tillägga om du har något mer som du känner att du vill säga.